

Vertrouwen tastbaar maken

14 september 2008

**Bevindingen en vervolg project 'Nieuwe kansen vóór en dóór
ISO 14001 in de relatie tussen bedrijven en de overheid'**

SCCM
Postbus 13507
2501 EM Den Haag
070-3623981
info@sccm.nl
www.sccm.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Inhoud van het project	4
3	Bevindingen	6
	3.1 Resultaten gesprekken met bedrijven en overheden	6
	3.2 Inventarisatie ontwikkelingen in wet- en regelgeving en uitvoering	7
	3.3 Verdieping managementsysteem bij drie bedrijven	8
4	Conclusies - visie op het gebruik ISO 14001-certificaat	10
	4.1 Ideaalbeeld	10
	4.2 Randvoorwaarden	11
	4.3 Voor welke bedrijven is de aanpak interessant	12
5	Vervolg	13
	5.1 Fasering - scenario	13
	5.2 Voorstel vervolgactiviteiten 2008-2009	15

Bijlagen

1	Samenstelling begeleidingscommissie
2	Resultaten inventarisatie bij bedrijven en overheden
3	Inventarisatie van relevante wet- en regelgeving
4	Programma 'vernieuwing toezicht' van de overheid
5	Vergelijking compliance management checklist en ISO 14001
6	Uitwerking van onderdelen ISO 14001 voor ProMetaal BV
7	Uitwerking ISO 14001-auditrapport ProMetaal BV

1 Inleiding

Eind 2006 is SCCM het project 'Nieuwe kansen vóór en dóór ISO 14001 in de relatie tussen bedrijven en overheid' gestart. Het project met doelstelling en aanpak is beschreven in het projectplan d.d. 28 november 2006. Dit document is te vinden op de website van SCCM (onder publicaties/projecten).

In het projectplan staat als doelstelling:

Doelstelling van het project

Ontwikkelen van een visie (gedragen door zowel overheid als bedrijfsleven) ten aanzien van de optimale wisselwerking tussen certificatie van het milieumanagementsysteem, vergunningverlening en toezicht. Bepaald zal worden of aanvulling en/of aanpassing van ISO 14001-certificatie nodig is om de visie te realiseren. Een actieplan zal worden uitgewerkt voor de verdere invulling. Uiteindelijk moet het project leiden tot een effectievere en efficiëntere uitvoering van het milieubeleid aan zowel de kant van de overheid als de bedrijven.

Hoofdstuk 2 van deze eindrapportage bevat een samenvatting van de uitgevoerde werkzaamheden. Een samenvatting van de resultaten, de conclusies en het voorstel voor vervolgactiviteiten staan in hoofdstuk 3. Dit hoofdstuk is zelfstandig leesbaar. Meer details staan in de hoofdstukken 4 tot en met 7 en de bijlagen.

Voor de uitvoering van dit project is een begeleidingscommissie ingesteld (zie bijlage 1). Deze rapportage heeft de instemming van deze commissie en is aangeboden aan het bestuur van SCCM. Het bestuur is verantwoordelijk voor de uitvoering van de vervolgactiviteiten. Op de website is informatie over het vervolg te vinden.

Bij de uitvoering van het project is aansluiting gezocht bij het programma 'Eenduidig toezicht' dat de overheid in 2006 is gestart. Dit programma heeft in 2007 de naam 'Vernieuwing toezicht' gekregen. In het kader van dit overheidsprogramma is onder meer gestart met het opzetten van Frontoffices voor een aantal sectoren (o.a. chemie en afval). Doel van het programma en de Frontoffices is om het toezicht efficiënter te organiseren en daar waar mogelijk de administratieve lasten terug te brengen. Gebruik van managementsystemen en reeds beschikbare informatie van bedrijven is daarbij een belangrijk uitgangspunt. Omdat SCCM een bijdrage heeft geleverd aan verschillende onderdelen van het programma komt deze in de rapportage op verschillende plaatsen terug. Op www.inspectieloket.nl is informatie over het overheidsprogramma te vinden.

2 Inhoud van het project

Het doel van het project is om een visie te ontwikkelen op het gebruik van het ISO 14001-certificaat in de relatie tussen bedrijven en de overheid. Het project wordt afgerond met een actieplan om deze visie te realiseren.

In het project zijn de volgende stappen onderscheiden:

- 1 Inventarisatie van ideeën uit de praktijk door gesprekken met bedrijven en overheden.
- 2 Inventarisatie van mogelijk relevante ontwikkelingen in wet- en regelgeving.
- 3 Formuleren van verschillende 'scenario's' en oplossingsrichtingen.
- 4 Verdieping ten aanzien van inhoud milieumanagementsysteem en certificatie.
- 5 Formulering van visie en actieplan.

De begeleidingscommissie voor dit project (zie bijlage 1) is vier keer bijeen geweest. De resultaten uit de verschillende stappen zijn door de begeleidingscommissie besproken en op basis daarvan zijn voorstellen voor het vervolg geformuleerd. Tijdens de laatste vergadering heeft de begeleidingscommissie deze rapportage vastgesteld.

Voor elk van de stappen wordt kort weergegeven hoe deze zijn uitgevoerd. In de hoofdstukken 4 en 5 zijn de bevindingen weergegeven.

Inventarisatie van ideeën uit de praktijk van bedrijven en overheden

In 2007 is door zowel het houden van individuele gesprekken met vertegenwoordigers van bedrijven en overheidsorganisaties als het houden van gezamenlijke discussies geïnventariseerd:

- Wat de ervaringen zijn met het gebruik van een ISO 14001 gecertificeerd milieumanagementsysteem (zowel positief als negatief) bij zowel vergunningverlening als toezicht.
- Wat het ideaalbeeld is voor de wijze waarop vergunningverlening en toezicht worden georganiseerd en het gebruik van het managementsysteem daarbij.
- Wat moet/kan worden gedaan om dit ideaalbeeld te verwezenlijken.

In totaal zijn er circa 30 gesprekken en discussies geweest met bedrijven en overheden. Dit betreft een gevarieerd aantal bedrijven en overheidsorganisaties (provincies, gemeenten en RWS). Bij de gezamenlijke bijeenkomsten waren de vertegenwoordigers van een individueel bedrijf en de vertegenwoordigers van het Wm-bevoegd gezag aanwezig. Meestal betrof dit zowel vergunningverleners als toezichthouders. Tijdens deze bijeenkomsten zijn de ervaringen naast elkaar gelegd en ideeën geïnventariseerd om meer gebruik te maken van het ISO 14001-managementsysteem. De randvoorwaarden voor dit gebruik zijn daarbij ook benoemd.

Inventarisatie van mogelijk relevante ontwikkelingen in wet- en regelgeving

Het mogelijke gebruik van het ISO 14001-managementsysteem in de toekomst is mede afhankelijk van ontwikkelingen in wet- en regelgeving en de uitvoering hiervan. Ontwikkelingen kunnen zowel kansen als bedreigingen vormen. Er is een inventarisatie gemaakt van de ontwikkelingen.

Formuleren van verschillende 'scenario's' en oplossingsrichtingen

Op basis van de inventarisaties is een aantal mogelijke 'scenario's' en oplossingsrichtingen geformuleerd. Om tot een keuze te komen was het noodzakelijk een 'verdiepingsslag' uit te voeren. Dit om te bepalen in hoeverre de wensen ten aanzien van de invulling van het managementsysteem en de uitvoering van een certificatieonderzoek ook uitvoerbaar zijn en binnen de eisen van de verschillende van toepassing zijnde normen.

Verdieping ten aanzien van mogelijke oplossingen

Bij drie bedrijven is voor de onderdelen uit de ISO 14001-norm die voor de overheid het meest belangrijk zijn geanalyseerd hoe deze ingevuld moeten worden willen deze ook een toegevoegde waarde hebben voor het toezicht op de naleving. Een essentiële vraag is daarbij of de invulling die voor de overheid interessant is op basis van de ISO 14001-norm van de bedrijven kan worden vereist. Daarnaast is de wijze van certificatie en het auditrapport geanalyseerd. Vraag is daarbij welke

informatie de audit en het auditrapport moet bevatten om waarde aan het managementsysteem toe te kennen.

Formulering van visie en actieplan

Op basis van alle beschikbare informatie is in samenwerking met de begeleidingscommissie de visie op het gebruik van een gecertificeerd ISO 14001-managementsysteem ontwikkeld en een actieplan opgesteld om dit te realiseren.

3 Bevindingen

Dit hoofdstuk worden de bevindingen van het project (gestart in 2007 en afgerond in 2008) samengevat. Deze bestaan uit de volgende onderdelen:

- Inventarisatie ervaringen en ideeën door gesprekken met bedrijven en overheden.
- Inventarisatie van ontwikkelingen in wet- en regelgeving en de uitvoering hiervan.
- Verdieping ten aanzien van inhoud milieumanagementsysteem en certificatie.

De bevindingen leiden vervolgens tot een aantal conclusies met een voorstel voor vervolgactiviteiten.

3.1 Resultaten gesprekken met bedrijven en overheden

In de inventarisatiefase zijn individuele gesprekken geweest met overheden (provincies, gemeenten, RWS) en bedrijven en gesprekken met bedrijven en overheden gezamenlijk. In totaal zijn circa 30 gesprekken/bijeenkomsten geweest. Onderstaand zijn de belangrijkste bevindingen samengevat. In bijlage 2 is een overzicht met mogelijke verbeteringen weergegeven.

Huidig gebruik milieumanagementsysteem bij vergunningaanvraag

- In theorie zou de inventarisatie van milieuaspecten gebruikt kunnen worden als basis voor een vergunningaanvraag. In de praktijk wordt deze inventarisatie slechts incidenteel gebruikt. Deze wordt dan bijvoorbeeld als bijlage bij een aanvraag meegestuurd.
- In een van de Frontoffice Chemie pilots wordt door een bedrijf in overleg met de verschillende overheden een inventarisatie en evaluatie van milieuaspecten opgesteld. Het idee is dat wanneer er overeenstemming is over zowel de milieuaspecten als de prioriteiten dit als basis van toekomstige vergunningsaanvragen en vergunningen kan dienen.
- In de ideaalsituatie is de inventarisatie en evaluatie van milieuaspecten de basis voor de vergunningverlening.

Huidig gebruik milieumanagementsysteem in de vergunning

- Gesprekken zijn gevoerd bij/met bedrijven die beschikken over een zogenaamde vergunning op hoofdzaken/vergunning op maat. De wijze waarop de aanwezigheid van een milieumanagementsysteem en de certificatie ervan in de vergunning wordt vastgelegd is verschillend. Onderdelen uit de ISO 14001-norm worden nog al eens in andere woorden herhaald. De aanwezigheid van een certificaat wordt bij een vergunning op hoofdzaken/vergunning op maat (VOH/VOM) meestal als eis opgenomen.
- Het aantal bedrijven met een VOH/VOM is beperkt. Overheden zijn huiverig met het beperken van de vergunning tot de hoofdzaken omdat het opnemen van meer specifieke eisen (maatregelen en of bijvoorbeeld concentratie-eisen) de handhaafbaarheid versterkt. Ook is de inhoud van de vergunning makkelijker te verdedigen naar de omgeving.
- De bereidheid om in de vergunning gebruik te maken van het ISO 14001-certificaat is vooral afhankelijk van de belangstelling van individuele vergunningverleners en is meestal niet in het beleid verankerd.
- Het ideaalbeeld is dat in de vergunning de onderwerpen zijn vastgelegd die volgen uit de inventarisatie van milieuaspecten. Het gaat dan om de prioriteiten in het milieubeleid waarvoor ook normen, bij voorkeur in jaarvrachten, worden vastgelegd. Jaarvrachten, voorkomen dat er frequent meldingen moeten worden gedaan die veel administratieve lasten met zich mee brengen.

Huidig gebruik milieumanagementsysteem bij het toezicht door de overheid

- Er wordt door de overheid maar in een zeer beperkt aantal gevallen bij het toezicht gebruik gemaakt van de documentatie en registraties die het milieumanagementsysteem genereert. Dit geldt voor zowel bedrijven met een VOH/VOM als bedrijven met een traditionele vergunning.
- In het handhavingsbeleid van overheidsorganisaties is over het algemeen geen ruimte om in te spelen op de aanwezigheid van een gecertificeerd milieumanagementsysteem. Bedrijven horen met een bepaalde frequentie te worden bezocht en periodiek wordt elk onderwerp opnieuw beoordeeld. Daarnaast zijn toezichthouders van mening dat het noodzakelijk is dat zij feiten zelf constateren.

- Verder speelt de interpretatie van wetgeving ten aanzien van het melden van incidenten een rol. Deze biedt volgens veel toezichthouders weinig ruimte voor een andere aanpak. Daaraan gekoppeld is de onzekerheid over de opstelling van het OM. Deze maakt toezichthouders terughoudend om de wijze van melden en de afhandeling van meldingen te veranderen.
- De bekendheid van toezichthouders met de essentie van ISO 14001 en certificatie is beperkt. Van mogelijkheden tot het bijwonen van audits van certificatie-instellingen wordt nauwelijks gebruik gemaakt. Dit komt mede door onduidelijkheid over de positie van een toezichthouder op het moment dat tijdens de audit overtredingen aan het licht komen.
- Volgens bedrijven is er een grote mate van overlap tussen hetgeen de certificatie-instellingen onderzoeken en het toezicht door de overheid. Waarbij de certificatie-instellingen vaak met meer diepgang het onderzoek uitvoeren.
- Het ideaalbeeld is dat de overheid gebruik maakt van de resultaten die het management-systeem genereert. Het bedrijf beoordeelt haar eigen naleving. Dit systeem wordt door de certificatie-instelling getoetst. Het bedrijf rapporteert jaarlijks over de milieuaspecten, wijzigingen en eventuele incidenten. Alleen bijzondere wijzigingen en incidenten worden direct gemeld. De toezichthouder blijft het bedrijf bezoeken en beoordeelt aan hand van rapportages de naleving. Met een beperkt aantal steekproeven wordt in het systeem 'geprikt'. Bijvoorbeeld n.a.v. incidenten. De toezichthouder besteedt meer aandacht aan toekomst ontwikkelingen en verbeteracties.

Kwaliteit milieumanagementsystemen en certificatie

- De wijze waarop de voor de overheid belangrijke delen van het milieumanagementsysteem door ISO 14001-gecertificeerde bedrijven zijn geïmplementeerd verschilt wat betreft diepgang. Dit geldt in het bijzonder voor:
 - inventarisatie en evaluatie van milieuaspecten;
 - de inventarisatie van wet- en regelgeving en de eigen beoordeling van de naleving;
 - monitoring en het genereren van milieu-informatie;
 - wijzigingen (management of change).
- De overheid verwacht dat bedrijven die het ISO 14001-certificaat willen gebruiken ook bereid zijn om inzage te geven in de inhoud en het functioneren van het systeem (procedures, registraties etc.). Er kan alleen gebruik worden gemaakt van het systeem wanneer er ook vertrouwen is in de kwaliteit. De aanwezigheid van alleen een certificaat is daarvoor niet genoeg.
- Gecertificeerde bedrijven zijn voorstander van verdieping van audits van certificatie-instellingen en verbetering auditrapportages.

Deskundigheid en competentie van vergunningverleners/toezichthouders

- De bekendheid met de ISO 14001-norm en de achtergronden van certificatie is bij veel vergunningverleners en toezichthouders, ook naar eigen zeggen, beperkt.
- Er wordt nauwelijks gebruik gemaakt van de mogelijkheid om mee te lopen met audits van certificatie-instellingen. Een van de argumenten om dit niet te doen is de onduidelijkheid over de positie en rol op het moment dat overtredingen aan het licht komen.

3.2 Inventarisatie ontwikkelingen in wet- en regelgeving en uitvoering

Ontwikkelingen in wet- en regelgeving

Er is een inventarisatie gemaakt van ontwikkelingen in wet- en regelgeving die mogelijkheden bieden voor het gebruik van het milieumanagementsysteem en/of ISO 14001-certificaat. In bijlage 3 is een overzicht opgenomen. Belangrijke ontwikkelingen zijn:

- *EPRTTR*. Een deel van de bedrijven is verplicht tot het jaarlijks verstrekken van milieu-informatie waarvan de kwaliteit intern is geborgd. Het bevoegd gezag is verantwoordelijk voor de beoordeling. Aangezien monitoring ook een onderdeel van het milieumanagementsysteem kan afstemming van beide beoordelingen toegevoegde waarde hebben.
- *Activiteitenbesluit*. Een deel van de bedrijven (b.v. in de metalectro) is door het Activiteitenbesluit niet langer vergunningplichtig, maar moeten voldoen aan eisen uit het Activiteitenbesluit. Een bedrijf is nu zelf verantwoordelijk voor het bepalen welke maatregelen moeten worden genomen om aan de wet te voldoen. Met behulp van een

milieumanagementsysteem kan de uitvoering hiervan worden geborgd en aan de overheid eenvoudig toegankelijk worden gemaakt.

Ontwikkelingen in de uitvoering van wet- en regelgeving

Twee belangrijke ontwikkelingen zijn de Omgevingsvergunning en de aandacht voor het terugdringen van administratieve lasten bij het houden van toezicht:

- Door de *Omgevingsvergunning* wordt het proces van vergunningverlening en toezicht voor verschillende onderwerpen geïntegreerd. Mogelijk dat door deze integratie ook de wijze van uitvoering van het toezicht meer integraal wordt benaderd en er behoefte ontstaat om bij het toezicht van onderdelen van de vergunning (zoals de verplichtingen op milieugebied) gebruik te maken van certificaten als ISO 14001.
- Naar aanleiding van de Motie Aptroot is in 2007 het programma 'Eenduidig toezicht' gestart. Dit is voortgezet in het programma 'Vernieuwing toezicht'. Doel van het programma is om het toezicht van de overheid efficiënter te maken en de administratieve lasten voor bedrijven te verlichten. In dit kader is gestart met de oprichting van zogenaamde Frontoffices per sector. In een Frontoffice worden het toezicht gecoördineerd. Verschillende pilotprojecten hebben als doel om meer gebruik te maken van systemen en gegevens die een bedrijf al heeft. Door SCCM is in een aantal onderdelen van de Frontoffice Chemie en zijn ontwikkelingen afgestemd met de Frontoffice Afval. In beide sectoren is een groot aantal bedrijven ISO 14001-gecertificeerd.
- Het resultaat van de proefprojecten is dat nu in brede kring wordt gesproken over het begrip 'systeemtoezicht' en het gebruik van gecertificeerde managementsystemen daarbij. Onder ander is een Notitie over systeemtoezicht voor de Frontoffice Chemie in ontwikkeling en een voorbeeld van een 'toezichtsarrangement' gebaseerd op het niveau van compliance management. De essentie bij verschillende pilots is dat de wijze van toezicht en handhaving wordt afgestemd op de beheersing van de naleving. Door middel van een ISO 14001-certificaat kan dit aantoonbaar worden gemaakt. Zie bijvoorbeeld bijlage 4 waarin de relatie tussen compliance management en ISO 14001 is uitgewerkt.
- Binnen het programma Vernieuwing toezicht zullen in 2008-2009 verschillende nieuwe pilots worden uitgevoerd waarin onder andere de relatie met het milieumanagementsysteem aandacht krijgt.

3.3 Verdieping managementsysteem bij drie bedrijven

Op basis van de uitgevoerde inventarisaties wordt duidelijk dat het beoogde gebruik van het ISO 14001-certificaat door de overheid alleen kan worden gerealiseerd wanneer ook de implementatie en certificatie van veel milieumanagementsystemen wordt aangepast aan het beoogde gebruik. Het gaat dan in het bijzonder om de wijze waarop de naleving van wet- en regelgeving in het systeem is geborgd.

De verdiepingsslag is uitgevoerd om inzicht te krijgen in de volgende twee vragen:

- In hoeverre kan het voor de overheid gewenste niveau van implementatie van het milieumanagementsysteem ook op basis van de ISO 14001-norm worden gerealiseerd.
- Welke eisen moeten aan het certificatieonderzoek en de wijze van rapportage worden gesteld wil de overheid waarde toekennen aan het systeem.

Een cruciale vraag is of de aanpassingen die nodig zijn om de waarde van het managementsysteem en het certificatieproces te verhogen voor de relatie met de overheid ook binnen de ISO 14001-norm vallen dan wel als een aanvullende eis moeten worden beschouwd. Een vergelijkbare vraag geldt voor de uitvoering van het certificatieproces en het opstellen van een auditrapport dat de gewenste informatie bevat. Kan deze werkwijze op basis van de normen voor certificatie bij alle certificaten worden verlangd?

Kwaliteit milieumanagementsysteem

Om meer inzicht te krijgen is bij drie bedrijven geïnventariseerd op welke wijze een aantal voor de overheid belangrijke onderdelen van de ISO 14001-norm geïmplementeerd moeten zijn, wil het systeem ook interessant zijn voor de overheid. Op basis van de ervaring bij deze bedrijven is een

aantal eisen uit de ISO 14001-norm uitgewerkt in procedures en registraties (zie bijlage 6). Het betreft eisen uit de ISO 14001-norm die relevant zijn voor de overheid in het kader van toezicht:

- Wettelijke en andere eisen (ISO 14001, art. 4.3.2).
- Monitoring en meting (ISO 14001, art. 4.5.1).
- Beoordeling van de naleving (ISO 14001, art. 4.5.2).
- Afwijking, corrigerende maatregelen en preventieve maatregelen (ISO 14001, art. 4.5.3).
- 'Management of change' (ISO 14001, art. 4.3.1).

Bij de uitwerking is ook uitgegaan van de richtlijn EA 7/04 Legal Compliance as a part of Accredited ISO 14001: 2004 certification. Dit is een in 2007 uitgebrachte richtlijn van de European Co-operation for Accreditation (Europees samenwerkingsverband van Nationale accreditatie-instellingen) die door alle certificatie-instellingen erkend in een EU-lidstaat dient te worden gehanteerd.

De uitwerking is daarnaast voorgelegd aan vertegenwoordigers van verschillende bij het project betrokken overheden; de bij SCCM aangesloten certificatie-instellingen en het door SCCM ingestelde Centraal College van Deskundigen voor ISO 14001.

Het detailniveau waarop de verschillende onderdelen van de norm zijn uitgewerkt wordt beschouwd als een juiste en uitvoerbare interpretatie van de ISO 14001-norm. Van alle ISO 14001-gecertificeerde bedrijven wordt een uitwerking op dit detailniveau verwacht. Bedrijven zijn uiteraard vrij een vorm te kiezen die leidt tot een vergelijkbaar resultaat.

Vertegenwoordigers van overheidsorganisaties hebben aangegeven dat de uitwerking aansluit bij de verwachtingen die zij hebben van een milieumanagementsysteem.

Verdieping certificatie-onderzoek en kwaliteit auditrapport

Uit de inventarisatie is naar voren gekomen dat de meeste auditrapporten die op dit moment door certificatie-instellingen worden verstrekt niet voorzien in de informatiebehoefte van zowel bedrijven als overheden die inzicht en vertrouwen in de kwaliteit van het systeem willen krijgen. Ook over de diepgang van audits zijn door verschillende bedrijven kritische opmerkingen gemaakt.

De wijze waarop de audit door de certificatie-instelling wordt uitgevoerd is voor de overheid niet duidelijk. Het auditrapport heeft wat dat betreft ook nauwelijks toegevoegde waarde. Voor de betekenis van het certificaat voor de overheid is dit wel van groot belang.

Om inzicht te krijgen in de behoeften aan de kant van de overheid is een voorbeeld auditrapport opgesteld dat meer inzicht geeft in de omvang en inhoud van de audit (zie bijlage 7).

Het voorbeeld auditrapport is voorgelegd aan vertegenwoordigers van bedrijven en overheden. Door het eindproduct (het auditrapport) te definiëren komt ook de diepgang van de audits aan de orde. De conclusie is dat dit auditrapport de informatie levert die voor zowel het bedrijf als de overheid relevant is. De inhoud van dit auditrapport valt buiten de internationale eisen waar certificatie-instellingen aan moeten voldoen.

4 Conclusies - visie op het gebruik ISO 14001-certificaat

Hoofdconclusie is dat er goede mogelijkheden zijn om milieuvergunningverlening en overheidstoezicht hierop efficiënter te organiseren door gebruik te maken van het gecertificeerde milieumanagementsysteem van bedrijven:

- In het ideaalbeeld dat zowel vertegenwoordigers van bedrijven als overheden hebben op vergunningverlening en toezicht vervult een gecertificeerd milieumanagementsysteem een essentiële rol. Het ISO 14001 gecertificeerde milieumanagementsysteem is de basis voor het geborgd uitvoeren van het milieubeleid en de communicatie daarover met de overheid.
- De voor deze rol noodzakelijke aanpassing van de kwaliteit van het milieumanagementsysteem en het certificatieproces is uitvoerbaar. De versterking van het milieumanagementsysteem valt binnen de ISO 14001-norm.
- Het door de overheid ingezette programma 'Vernieuwing toezicht' ondersteunt het gebruik van het managementsysteem van bedrijven bij het toezicht en stimuleert overheden deze aanpak in het eigen toezichts- en handhavingbeleid op te nemen.
- Het milieumanagementsysteem kan bij zowel 'traditionele' als 'moderne vergunningen' worden gebruikt voor het borgen en aantoonbaar maken van de naleving van wet- en regelgeving. De bruikbaarheid van het certificaat wordt versterkt door een andere vorm van auditrapportage. Deze rapportage gaat verder dan de eisen in normen waaraan certificatie-instellingen moeten voldoen en is bedoeld voor bedrijven die afspraken met de overheid maken over het managementsysteem en de afstemming met het toezicht (toezichtsarrangement).
- Bij zowel vergunningverlening als toezicht zijn voordelen te behalen door het gebruik van een gecertificeerd milieumanagementsysteem. Gezien de interesse bij de overheid om het toezicht te vernieuwen hebben vervolgcactiviteiten gericht op het gebruik van het managementsysteem bij het toezicht prioriteit ten opzichte van gebruik bij vergunningverlening. Dit sluit ook aan bij de ervaring dat modernisering van de vergunning aan de orde is wanneer uit het toezicht blijkt dat een bedrijf haar eigen verantwoordelijkheid neemt.
- De voordelen van het gebruik van het milieumanagementsysteem zijn in de eerste plaats gericht op de uitvoering van het reguliere toezicht. Alhoewel verwacht mag worden dat het aantal incidenten of ongewone voorvallen bij organisaties met een goed werkend managementsysteem geringer zal zijn zullen deze zich voor blijven doen. Bij de afhandeling van ongewone voorvallen kan de aanwezigheid van een goed werkend milieumanagementsysteem alleen invloed hebben op de handelwijze van het bevoegd gezag wanneer het gaat om voorvallen met een beperkte impact en er geen sprake is van een herhalingspatroon bij deze voorvallen.

4.1 Ideaalbeeld vergunningverlening en toezicht

Het volgende ideaalbeeld voor vergunningverlening en toezicht is naar voren gekomen.

Idealbeeld vergunningverlening en toezicht

Vergunningverlening

- Bedrijven hebben een complete inventarisatie van milieuaspecten (waarin ook kwantitatieve informatie is opgenomen). Er heeft afstemming plaatsgevonden met de overheid over de methodiek en de prioriteiten die worden gesteld.
- Voor de belangrijke milieuaspecten wordt de wijze van borging aangegeven.
- De vergunning geeft daar waar mogelijk eisen in de vorm van jaarvrachten en/of voortschrijdend gemiddelden. De vergunning concentreert zich op de onderwerpen die wat betreft milieurelevantie prioriteit hebben.

Toezicht

- Bedrijven beoordelen eigen naleving van wet- en regelgeving (onderdeel binnen de ISO 14001-norm) en brengen waar nodig corrigerende en correctieve maatregelen aan. Het geheel is in het systeem gedocumenteerd.
- Bedrijven rapporteren afwijkingen, wijzigingen en klachten elk jaar in het milieujaarverslag.

- Alleen bijzondere overschrijdingen en wijzigingen worden direct gemeld aan de overheid. Bijvoorbeeld wanneer corrigerende/correctieve maatregelen niet afdoende zijn, afwijkingen structureel zijn en of er sprake is van mogelijk gevaar voor de omgeving.
- De kwaliteit van de informatie in het milieujaarverslag wordt gewaarborgd door een intern monitoringsysteem waarin alle stappen van het monitoringproces goed zijn vastgelegd.
- Door middel van interne en externe certificatie-audits wordt de kwaliteit en werking van procedures rond naleving wet- en regelgeving, monitoring, management of change etc. getoetst.
- Eventueel zorgt het bedrijf ervoor dat het onderzoek van de certificatie-instelling en de overheid op elkaar zijn afgestemd (zonder dat de onafhankelijkheid van de CI wordt aangetast). Het auditrapport geeft goed inzicht in de kwaliteit van het gecertificeerde systeem.
- De resultaten van externe certificatie- en controle-audits zijn beschikbaar voor de overheid (of worden verwerkt in het milieujaarverslag).
- Het milieujaarverslag wordt door de overheid administratief behandeld.
- Overheid bezoekt de vergunningplichtige bedrijven in het kader van het reguliere toezicht. De frequentie is afhankelijk van de complexiteit. Gemiddeld eenmaal per jaar. De nadruk ligt op het bespreken van de ontwikkeling van de milieuprestaties, bijzonderheden tijdens de afgelopen periode, ontwikkelingen in het bedrijf. Meestal zal een bedrijfsronddgang worden gemaakt en de werking van het managementsysteem worden getoetst op basis van wijzigingen, incidenten en/of klachten in de afgelopen periode.

4.2 Randvoorwaarden

Geconstateerd is dat er nauwelijks bedrijven zijn waar het ideaalbeeld wordt gerealiseerd. De overheid maakt bij het toezicht niet of nauwelijks gebruik van het milieumanagementsysteem of de resultaten van certificatie. Het zijn volledig gescheiden trajecten terwijl er wel een grote mate van overlap is. De wisselwerking komt niet van de grond omdat aan verschillende randvoorwaarden niet wordt voldaan.

Om het ideaalbeeld te realiseren dient aan een aantal randvoorwaarden¹ te worden voldaan.

Randvoorwaarden

- 1 De **kwaliteit van onderdelen van het milieumanagementsysteem** moet voldoende diepgang hebben, in het bijzonder de inventarisatie van wet- en regelgeving, de monitoring en 'management of change'.
- 2 De **diepgang van de certificatieaudit en de rapportage** daarover moet voldoende vertrouwen geven dat ook aan de ISO 14001-norm wordt voldaan en het systeem in staat is tot naleving.
- 3 **Voldoende bekendheid van vergunningverleners en toezichthouders met ISO 14001** en certificatie.
- 4 Binnen het **toezichts- en handhavingsbeleid moet er ruimte zijn** om bedrijven die over een aantoonbaar goed werkend managementsysteem beschikken met minder regel- en toezichtdruk te benaderen.
- 5 Interpretatie van wetgeving ten aanzien van het **melden van wijzigingen en incidenten** die meer flexibiliteit biedt (en acceptatie daarvan door het OM).

De bedrijven die bij dit project betrokken zijn geweest geven aan dat zij, ondanks aanpassingen die moeten worden gedaan om onderdelen van het milieumanagementsysteem te verbeteren voordelen zien:

- Voorkomen wordt dat toezicht en audits (zowel intern als extern) elkaar overlappen. Audits en inspecties van de overheid kosten nu veel tijd.
- Een betere relatie met de overheid wordt gecreëerd.
- Minder administratieve lasten (dit ook in combinatie met aanpassing van vergunningen en het minder hoeven melden).

¹ Wat tegelijk ook mogelijke faalfactoren zijn.

De aanpassingen en verbeteringen in het milieumanagementsysteem zijn ook voor het bedrijf zelf belangrijk omdat daarmee de eigen naleving wordt versterkt.

Het voordeel voor de overheid is dat door de extra aandacht voor het milieumanagementsysteem de kwaliteit van de naleving wordt verhoogd en er extra informatie beschikbaar komt waarmee de beoordeling van de naleving efficiënter kan worden uitgevoerd. Bijkomend voordeel is dat er tijd vrijkomt die kan worden ingezet bij bedrijven die achterblijven,

4.3 Voor welke bedrijven is aanpak interessant

De invoering van een milieumanagementsysteem op het in dit rapport beschreven niveau (zie bijlage 5) is voor elk bedrijf realiseerbaar. Dit niveau wordt ook van alle ISO 14001-gecertificeerde bedrijven verwacht omdat de norm en de richtlijnen van de Europese Accreditatie-instellingen (EA 7/04) dit vereisen.

Een cruciale voorwaarde voor het gebruik van de resultaten van het managementsysteem in de relatie met de overheid is de bereidheid van het bedrijf om zich transparant op te stellen en een open communicatie aan te gaan. Alleen dan kan de overheid ook vertrouwen in het managementsysteem krijgen en het toezicht daar op afstemmen.

Het gebruik van het ISO 14001-managementsysteem in de relatie met de overheid ligt derhalve het meest voor de hand bij bedrijven die:

- Al regelmatig contact met de overheid hebben en regelmatig (bijvoorbeeld eenmaal per jaar) geconfronteerd worden met een toezichtsbezoek.
- Een goede relatie met de overheid (en omgeving) van groot belang achten en zich daar proactief in willen opstellen.

5 Vervolg

5.1 Fasering - scenario

Het structureel gebruik maken van het milieumanagementsysteem bij vergunningverlening en toezicht is een stapsgewijs proces:

- Het project van SCCM en de verschillende pilots in het kader van het programma 'Vernieuwing toezicht' hebben de bouwstenen opgeleverd voor het gebruik van een ISO 14001 gecertificeerd milieumanagementsysteem. De bouwstenen zijn nog maar beperkt getest en zullen moeten worden 'uitontwikkeld'.
- Zowel bij overheden als bij bedrijven zullen op de hoogte moeten worden gebracht en enthousiast gemaakt voor de mogelijkheden die de 'vernieuwing' biedt.
- Van belang is dat bedrijven, die voldoen aan de verschillende eisen, ervan uit kunnen gaan dat zij ook door de verschillende overheden worden behandeld volgens de aanpak die in het programma 'Vernieuwing toezicht' wordt uitgewerkt.

Uitgangspunt is dat bedrijven er zelf voor kunnen kiezen om het ISO 14001-certificaat te gebruiken in de relatie met de overheid. In de beschreven aanpak geldt voor alle ISO 14001-gecertificeerde bedrijven dat deze de onderdelen op het vereiste niveau hebben geïmplementeerd. Alle bedrijven worden op basis van dezelfde eisen geaudit.

Bedrijven die het ISO 14001-certificaat willen gebruiken in de relatie met de overheid en een 'toezichtsarrangement' met de overheid aangaan zullen de CI moeten vragen om een auditrapportage die aanvullende informatie geeft (zie voorbeeld bijlage 6). Daarnaast kan het zijn dat in het toezichtsarrangement afspraken worden gemaakt over onderwerpen die de certificatie-instelling tijdens de audit aanvullend beoordeeld en/of rapporteert.

Voor wat betreft het programma 'Vernieuwing toezicht' gaat het om het verder uitwerken van het concept van 'systeemtoezicht', het gebruik van de compliance management checklist (in relatie tot ISO 14001) en de formulering van 'toezichtsarrangementen' (zie beschrijving van pilot bij Thermphos in paragraaf 6.2).

SCCM is verantwoordelijk voor de realisatie van de in de vorige paragraaf genoemde randvoorwaarden 1 (kwaliteit milieumanagementsysteem) en 2 (diepgang certificatie-audit en rapportage). Voor de vervulling van randvoorwaarde 3 (kennis bij overheid) kan SCCM ondersteuning leveren. In de volgende tabel is de fasering voor elk onderwerp weergegeven.

Tabel 1: Fasering gericht op gebruik ISO 14001-certificaat bij toezicht

Periode	Verwachting ten aanzien van activiteiten door de overheid eventueel ondersteund door SCCM	Activiteiten SCCM gericht op randvoorwaarde 1: Kwaliteit onderdelen milieumanagementsysteem (o.a. compliance)	Activiteiten SCCM gericht op randvoorwaarde 2: Verdieping certificatie-audits en auditrapportage
2008-2009 Uitontwikkelen en uitdragen	Bestuurders, VV en toezichthouders enthousiasmeren Verhogen kennis over ISO 14001 en certificatie bij toezichthouders Duidelijkheid interpretatie wetgeving m.b.t. meldingen en afstemming met OM	- Alle betrokkenen (bedrijven, adviseurs, auditors) op de hoogte brengen van het niveau waarop onderdelen van de ISO 14001-norm geïmplementeerd moeten zijn (zie bijlage 5) en op de hoogte brengen van het beoogde gebruik van ISO 14001-certificaat in de communicatie met de overheid. - Bijdrage aan pilots om uitwerking ISO 14001 t.a.v. onder andere compliance in de praktijk te testen.	- Pilots met auditrapportage (zie bijlage 6) en het maken van afspraken tussen bedrijf-overheid-CI over inhoud en afstemming van audits.

2009-2010 Implementatie kopgroep	Bedrijven worden gericht benaderd om tot nieuw toezichtsarrangement te komen. Bedrijven kunnen zich ook zelf melden.	- Bedrijven met toezichtsarrangement worden beoordeeld volgens uitwerking SCCM. - Vanaf 2009 extra aandacht tijdens alle ISO 14001 audits voor de implementatie van de onderdelen van de ISO 14001-norm die zijn uitgewerkt in bijlage 6.	- Vaststellen van auditrapportage en aanpak bij certificatieonderzoek op basis van pilots.
na 2010 Implementatie verbreden	Bedrijven worden gestimuleerd om toezichtsarrangement aan te gaan en eventueel ISO 14001-certificaat te halen.	- Vanaf 2010 is het vastgestelde niveau voor implementatie voorwaarde voor (her)certificatie. - Op basis van pilots wordt uitwerking van ISO 14001 waar nodig aangepast.	- Bij bedrijven met een toezichtsarrangement wordt een uitgebreide auditrapportage opgesteld.

Tabel 2: Fasering gericht op gebruik van ISO 14001-certificaat bij vergunningverlening

Periode	Verwachting ten aanzien van activiteiten door de overheid eventueel ondersteund door SCCM	Activiteiten SCCM gericht op relatie ISO 14001-vergunningverlening
2008-2009 Uitwerking ideeën	- Initiëren pilots	- Bijdrage aan pilots (o.a. Akzo Delfzijl) - Opstellen van toelichting voor de wijze waarop inventarisatie en evaluatie van milieuaspecten moet zijn opgesteld wil deze bruikbaar zijn voor vergunningverlening.
2009-2010 Uitontwikkelen en uitdragen	- Pilots om nieuwe vormen van vergunningen te testen die zijn gebaseerd op de door SCCM opgestelde toelichting.	- Bijdrage aan pilots. - Aanpassen van toelichting op basis van laatste ervaringen.
Na 2010 Implementatie kopgroep	Bedrijven waar goede ervaring is opgedaan met toezichtarrangement (top 200) mogelijkheid bieden om bij revisie over te gaan op vernieuwde vergunning	

Doelstelling is dat uiteindelijk ook meer bedrijven kiezen voor een ISO 14001-gecertificeerd milieumanagementsysteem. Het feit dat het ISO 14001-certificaat door de overheid wordt gewaardeerd is daarbij een van de argumenten.

5.2 Voorstel vervolgvactiteiten 2008-2009

Om het in hoofdstuk 4 geformuleerde ideaalbeeld te realiseren zijn verschillende vervolgvactiteiten noodzakelijk. In tabel 3 zijn vervolgvactiteiten voor 2008-2009 weergegeven.

Tabel 3 : Voorstel vervolgvactiteiten 2008-2009

No.	Vervolgvactiteit	Planning	Budget	Uitvoerder
Kwaliteit milieumanagementsystemen t.a.v. onder andere compliance				
1	Publicatie uitwerking onderdelen ISO 14001-norm versie 1	okt 08		SCCM
2	Pilots om uitwerking ISO 14001 te testen en te af te stemmen op compliance checklist	sept 08 - sept 09		Frontoffices ism SCCM
3	Verspreiding publicatie en toelichting naar ISO 14001 gecertificeerde bedrijven (zie ook 8)	nov- dec 08		SCCM ism CI's
4	Symposium om bedrijven/adviseurs bekendheid te geven aan ervaringen	mrt 09		SCCM
5	Publicatie uitwerking onderdelen ISO 14001-norm versie 2	nov 09		SCCM
Diepgang en rapportage certificatie-audit				
6	Vaststelling werkwijze algemeen en voorbeeld auditrapportage tbv gebruik ISO 14001-certificaat in relatie overheid	dec 08		SCCM
7	Instructie ISO 14001-auditors over audit en voorbeeld auditrapportage die op verzoek van bedrijven kan worden toegepast (auditordagen 2009)	jan 09		SCCM
8	Voorlichting gecertificeerde bedrijven ten aanzien van invulling audits en rapportage	jan 09		SCCM ism CI's
9	Pilots met toepassing van voorbeeld auditrapportage en afstemming overheid	sept 08 – sept 09		Frontoffices ism SCCM
10	Plan van aanpak ten aanzien van toezicht op uitvoering door CI's	dec 08		SCCM ism RvA
Bekendheid met ISO 14001 en certificatie bij vergunningverl. en toezichth.				
11	Verspreiding documentatie over project en resultaten naar vergunningverl., toezichth. en opleidingsinstituten	nov. 08		SCCM ism Frontoffices
12	Kennismodule ISO 14001 en certificatie (bijvoorbeeld e-learning module)	febr 09		SCCM ism Frontoffices
13	Afspraken over voorwaarden met meelopen audits en vertrouwelijkheid gegevens	nov 08		SCCM
14	Organisatie van meelopen via SCCM	febr 09		SCCM
15	Terugkoppeling ervaringen van meelopen	febr 09		SCCM
Ruimte in toezichts- en handhavingsbeleid voor gebruik systemen bedrijf				
16	Pilots met toezichtsarrangementen waarin relatie met ISO 14001-certificatie is gelegd	vanaf aug 08		Frontoffices ism SCCM
17	Verbreding (andere sectoren) en aanpassing van notitie over systeemtoezicht voor chemie	vanaf aug 08		Frontoffices ism SCCM
18	Verspreiding ervaring met systeemtoezicht en gebruik managementsysteem	vanaf aug 08		Frontoffices
Flexibiliteit in interpretatie van wetgeving ten aanzien van melding incidenten				
19	Afstemming met OM			Frontoffices

No.	Vervolgactiviteit	Planning	Budget	Uitvoerder
Vernieuwing vergunningverlening mbv inventarisatie milieuaspecten				
20	Bijdrage aan pilots (AKZO Delfzijl)			Frontoffices ism SCCM

Bijlage 1 Samenstelling begeleidingscommissie

Provincie Gelderland	Candida Dekker
Milieudienst Eindhoven	Jacques Borsboom
BSI Management Systems	Piet Coevert
VNP	Gerrit Jan Koopman (voorzitter)
Vereniging van Afvalbedrijven	Han van Rijssen
VROM Inspectie Regio Zuid Afdeling Veiligheid & Risico's	Fred Huisman
Rijkswaterstaat Zuid-Holland	Patrick de Visscher
Wavin Diensten B.V.	Thom Cremer
SCCM	Frans Stuyt (secretaris/projectleider)

Bijlage 2 Resultaten inventarisatie bij bedrijven en overheden

In de inventarisatiefase zijn gesprekken geweest met overheden (provincies, gemeenten, RWS) en bedrijven individueel en gesprekken met bedrijven en overheden gezamenlijk. In totaal zijn circa 30 gesprekken/bijeenkomsten geweest. Onderstaand zijn de belangrijkste bevindingen samengevat.

Huidig gebruik milieumanagementsysteem bij vergunningaanvraag

- De inventarisatie en evaluatie van milieuaspecten is het onderdeel van het milieumanagementsysteem dat het meest voor de hand ligt om te gebruiken bij de vergunningaanvraag. In de praktijk blijkt dat deze inventarisatie en evaluatie maar beperkt wordt gebruikt. Bij een aantal bedrijven is de inventarisatie en evaluatie als bijlage toegevoegd aan de vergunningaanvraag. Meestal is het een geheel op zichzelf staand onderdeel van het milieumanagementsysteem dat niet actief wordt gebruikt.
- Incidenteel wordt in de fase van aanvraag meer inzicht in de inhoud van het milieumanagementsysteem gegeven. Bijvoorbeeld door een systeemhandboek beschikbaar te stellen. Een deel van de bedrijven was daarbij ook terughoudend omdat er angst was dat delen van het systeem dan in de vergunning zou worden vastgelegd.
- Door zowel vertegenwoordigers van bedrijven als overheden worden mogelijkheden gezien om meer gebruik te maken van de inventarisatie en evaluatie van milieuaspecten. Door bijvoorbeeld aan de geïnterviewde milieuaspecten ook de wijze van waarborging van het betreffende aspect te koppelen neemt de bruikbaarheid ervan toe.
- Bij Akzo Delfzijl (onderdeel Chlor Alkali) loopt een pilot in het kader van het project Frontoffice Chemie waarbij de inventarisatie en evaluatie van milieuaspecten met betrokkenheid van de overheid wordt opgesteld. Doestelling is om te komen tot een zodanige opzet dat deze in de toekomst als basis voor een nieuwe vergunning en ook eventuele MER-procedures kan dienen.

Huidig gebruik milieumanagementsysteem in de vergunning

- Gesprekken zijn gevoerd met een viertal bedrijven die een Wm of Wvo vergunning hebben die kan worden beschouwd als een zogenaamde Vergunning op Hoofdzaken/Vergunning op Maat. Bij drie van de vier bedrijven is de aanwezigheid van een ISO 14001-certificaat in de vergunning vastgelegd.
- Door overheden wordt verschillend omgegaan met de mate van detail van de vergunningen. Soms worden bijvoorbeeld eisen uit de ISO 14001 weer in de vergunning herhaald.
- Door de overheden worden voorwaarden gesteld aan het afgeven van VOH/VOM. Naast de aanwezigheid van een gecertificeerd milieumanagementsysteem zijn openheid en transparantie ten aanzien van alle milieuaspecten, instelling om zelfstandig te anticiperen op nieuwe ontwikkelingen en goed naleefgedrag belangrijke voorwaarden.
- Verschillende bedrijven met een ISO 14001 certificaat hebben belangstelling voor een vergunning die zich concentreert op de hoofdzaken en waar voorschriften in zijn opgenomen die uitgaan van bijvoorbeeld een voortschrijdend jaargemiddelde. De bereidheid van overheden om hierin mee te gaan is verschillend en soms ook afhankelijk van de interesse van individuele vergunningverleners.
- Individuele VV/HH hebben het idee dat er weinig ruimte is voor verandering in de huidige werkwijze (kaders liggen vast in standaard voorschriftenpakketten; vergunning moet details bevatten om een bedrijf aan te pakken op het moment dat vertrouwen ontbreekt; de omgeving vraagt dat de overheid details vastlegt in vergunning en zelf bij het bedrijf controleert).

Huidig gebruik milieumanagementsysteem bij het toezicht door de overheid

- Er wordt door de overheid maar in een zeer beperkt aantal gevallen bij het toezicht gebruik gemaakt van de documentatie en registraties die binnen het milieumanagementsysteem aanwezig zijn.
- Bij de bedrijven die beschikken over een VOM/VOH wordt in het geval van een Wm-vergunning gebruik gemaakt van het ISO 14001-certificaat. Het fysieke toezicht op de locatie is in deze gevallen beperkt. Er wordt maar zeer beperkt gebruik gemaakt van de informatie uit het managementsysteem of uit audits. Van de mogelijkheid om mee te lopen met audits en het gebruik van auditrapporten van de CI wordt over het algemeen geen gebruik gemaakt.

- De meeste bedrijven brengen jaarlijks een milieujaarverslag uit. Al dan niet op basis van de wettelijke milieuverslagplicht. Bij de beoordeling door de overheid van verplichte rapportages wordt nauwelijks gebruik gemaakt van de aanwezigheid van een ISO 14001-certificaat.
- In de ogen van de bedrijven zou de wettelijke verslagplicht bij ISO 14001-gecertificeerde bedrijven kunnen worden aangepast door vereenvoudiging van het beschrijvende deel van de rapportage. Het zou niet nodig moeten zijn om jaarlijks de wijze van monitoring vast te leggen, deze ligt immers al in het managementsysteem vast.
- Bedrijven worden geconfronteerd met audits/toezicht van zowel de certificatie-instelling en overheden en constateren dat er een grote mate van overlap is. De audits in het kader van ISO 14001 worden door de bedrijven als breder en vaak diepgaander ervaren.
- Individuele VV/HH hebben het idee dat er weinig ruimte is voor verandering in de huidige werkwijze (kaders liggen vast in handhavingstrategieën; toezichthouder moet mening vormen door zelf op de locatie naleving vast te stellen; om te kunnen handhaven moet toezichthouder zelf de overtreding constateren; de omgeving vraagt dat de overheid bij het bedrijf ter plekke controleert; toezicht wordt bepaald door de aard van de vergunning, systeemtoezicht kan alleen wanneer er een VOH-vergunning is).
- De Wm (art. 8.19, art. 17.1) wordt door veel overheden zo geïnterpreteerd dat de mogelijkheden tot vereenvoudiging beperkt zijn omdat deze de bedrijven verplicht worden tot het gedetailleerd melden van wijzigingen en incidenten. Deze verplichting, gekoppeld aan opstelling van het OM zorgt voor administratieve lasten voor zowel bedrijven als overheden. Overheden gaan wel verschillend om met deze verplichting en creëren soms zelf ruimte.

Het ideaalbeeld

- Wanneer vertegenwoordigers van overheden en bedrijven wordt gevraagd naar de ideaalsituatie bij vergunningverlening en toezicht wordt een situatie geschetst waarbij het milieumanagementsysteem van bedrijven een centrale plaats inneemt. In de ideaalsituatie kunnen vergunningen beperkt worden tot de hoofdlijnen omdat bedrijven beschikken over een goed managementsysteem waarmee wordt gezorgd dat de doelen ook worden gerealiseerd en is er een grote mate van openheid over de realisatie en hoeft het verbeteren van de milieuprestaties niet door voorschriften te worden afgedwongen.
- Het gevoel van urgentie om te verbeteren en de wisselwerking te versterken is bij individuele vergunningverleners en handhavers niet overal even groot. Er wordt vaak geen direct probleem ervaren. Bedrijven ervaren wel een probleem maar de huidige situatie is 'draagbaar', mede omdat de bezoekfrequentie meestal niet zo hoog is.

Kenmerken van gebruik managementsysteem bij het toezicht (systeemgericht toezicht)

- Bedrijven beoordelen eigen naleving van wet- en regelgeving (onderdeel binnen de ISO 14001-norm) en brengen waar nodig corrigerende en correctieve maatregelen aan. Het geheel is in het systeem gedocumenteerd.
- Bedrijven rapporteren afwijkingen, wijzigingen en klachten elk jaar in het milieujaarverslag.
- Alleen bijzondere overschrijdingen en wijzigingen worden direct gemeld aan de overheid. Bijvoorbeeld wanneer corrigerende/correctieve maatregelen niet afdoende zijn, afwijkingen structureel zijn of er sprake is van mogelijk gevaar voor de omgeving.
- De kwaliteit van de informatie in het milieujaarverslag wordt gewaarborgd door een intern monitoringsysteem waarin alle stappen van het monitoringproces goed zijn vastgelegd.
- Door middel van interne en externe certificatie-audits wordt de kwaliteit en werking van procedures rond wet- en regelnaleving, monitoring, management of change etc. getoetst.
- De resultaten van externe certificatieaudits zijn beschikbaar voor de overheid (of worden verwerkt in het milieujaarverslag).
- Het milieujaarverslag wordt door de overheid administratief behandeld.
- Overheid bezoekt de vergunningplichtige bedrijven in het kader van het reguliere toezicht eenmaal per jaar. De nadruk ligt op het bespreken van de ontwikkeling van de milieuprestaties, bijzonderheden tijdens afgelopen periode, ontwikkelingen in het bedrijf. Meestal zal een bedrijfsrondgang worden gemaakt en de werking van het managementsysteem worden getoetst op basis van wijzigingen, incidenten of klachten in de afgelopen periode.

Kwaliteit gecertificeerde milieumanagementsystemen

- De wijze waarop de voor de overheid belangrijke delen van het milieumanagementsysteem door ISO 14001-gecertificeerde bedrijven zijn geïmplementeerd verschilt. Het gaat dan met name om de mate van detail waarmee een en ander is uitgewerkt. Dit geldt in het bijzonder voor de onderdelen die betrekking hebben op:
 - inventarisatie en evaluatie van milieuaspecten;
 - inventarisatie van wet- en regelgeving en de eigen beoordeling van de naleving door het bedrijf;
 - monitoring en genereren van milieu-informatie;
 - wijzigingen (management of change).
- Op dit moment zijn er bedrijven met een ISO 14001-certificaat waarvan de betrokken overheid vindt dat het gedrag van het bedrijf niet spoort met de verwachtingen die het certificaat wekt. Het gaat dan vooral om het nalevingsgedrag en de houding tot het op eigen initiatief verbeteren van de milieuprestaties.
- Verschillende bedrijven geven aan dat zij voorstander zijn van een verdieping van de audits van certificatie-instellingen.

Deskundigheid en competentie van vergunningverleners/toezichhouders

- De bekendheid met de ISO 14001-norm en de achtergronden van certificatie is bij veel vergunningverleners en toezichhouders, ook naar eigen zeggen, beperkt.
- Een mogelijkheid om kennis op te doen is het meelopen met audits van certificatie-instellingen. Hiervan wordt niet frequent gebruik gemaakt. De terughoudendheid om mee te lopen met audits hangt voor een belangrijk deel samen met de onduidelijkheid over de wijze waarop moet worden omgegaan met eventuele overtredingen die tijdens de audit worden geconstateerd. Formeel zou een toezichhouder het handhavingstraject in moeten gaan. Dit is weer niet passend bij de situatie. Er is behoefte aan duidelijke richtlijnen voor de wijze waarop in een dergelijke situatie moet worden gehandeld.

Tijdens de inventarisatiefase is een aantal bottlenecks naar voren gekomen die tot nu toe een belemmering waren. Het opheffen van deze belemmeringen kan als een randvoorwaarde worden beschouwd. Onderstaand worden deze en andere randvoorwaarden uitgewerkt met mogelijke verbeteringen/oplossingen.

	Randvoorwaarde	Mogelijke verbeteringen
1	Kwaliteit waarborgingsmechanismen/ milieumanagementsysteem dient aan te sluiten bij de verwachtingen van de overheden. In bijzonder de onderdelen: <ul style="list-style-type: none"> - naleving wet- en regelgeving - management of change - monitoringsystemen - interne audits - 'good housekeeping'? Nu zijn verschillen tussen bedrijven nog groot.	Vastleggen van minimum niveau waarop: <ul style="list-style-type: none"> - naleving wet- en regelgeving - management of change - monitoringsystemen - interne audits - 'good housekeeping' binnen het milieumanagementsysteem uitgewerkt behoren te zijn. Dit zou kunnen in uitwerking van SCCM of van de overheid.
2	Resultaat van certificatieproces kan worden gebruikt bij invulling toezicht. Certificatieproces is nu 'blackbox'; nu is onduidelijk wat wel/niet met welke frequentie wordt beoordeeld.	Afspraken tussen individueel bedrijf, betrokken overheid en certificatie-instelling over onderwerpen die in ieder geval bij audits van de certificatie-instelling aan de orde worden gesteld (op initiatief van het bedrijf) en over de wijze waarop de CI geïnformeerd wordt over bevindingen van de overheid.

	Randvoorwaarde	Mogelijke verbeteringen
		<p>Uitwerking van 'certificatieprotocol' voor bedrijfstakken (b.v. die vallen onder het Activiteitenbesluit). Hierin wordt concreter gemaakt welke onderwerpen in ieder geval tijdens audits worden beoordeeld.</p> <p>Inhoud auditrapport CI afstemmen informatiebehoefte overheid</p> <p>Frequenter meelopen overheid met audit CI</p>
3	Goede afspraken over de wijze waarop de overheid handelt met informatie die bedrijf vrijwillig geeft over (mogelijke) overtredingen (bijvoorbeeld uit auditrapporten of bij meelopen met audit)	Opstellen van uniforme afspraken over de handelwijze van overheden.
4	Juridische belemmeringen wegnemen (Wm art. 8.19, art. 17.1) die nu een belemmering vormen bij vereenvoudiging van procedures voor meldingen van incidenten en wijzigingen.	Uniforme interpretatie en/of wijziging van Wm ten aanzien van art. 8.19 en 17.1
5	Deskundigheid van handhavers en vergunningverleners met betrekking tot waarborgingsmechanismen met behulp van milieumanagementsystemen en inhoud van certificatie en de mogelijkheid klachten in te dienen.	<p>Opleiding/training handhavers en vergunningverleners (eventueel via internet) om kennis te versterken.</p> <p>Meelopen met audits van CI</p>
6	Bestuurlijke dekking van het concept van systeemgericht toezicht.	<p>Toepassing van systeemgericht toezicht vastleggen in handhavingsbeleid nationaal en lokaal (zie ook bij scenario's).</p> <p>Aanpassing sanctiestrategie.</p>

Veelvuldig is ook voorgesteld de eisen ten aanzien van het milieujarverslag en het BMP-proces aan te passen:

- Laten vervallen van het beschrijvend deel van het EMJV in het geval een bedrijf beschikt over een goed monitoringssysteem dat ook in het kader van ISO 14001 wordt gecertificeerd.
- Combineren van milieujarverslag met een voortschrijdend BMP.

In het volgende overzicht zijn nog meer concrete suggesties samengevat die tijdens de inventarisatie naar voren zijn gekomen.

Doel	Verbetermogelijkheden vanuit overheid	Verbetermogelijkheden vanuit bedrijf
<p>Vergunningsaanvraag procedure versnellen en vereenvoudigen</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tijdens vooroverleg betere afstemming van wederzijdse verwachtingen over b.v. detailniveau van de vergunning; status van de aanvraag; wijze van gebruik van informatie van het bedrijf in de aanvraag. ▪ Vroegtijdig aangeven wat de onderwerpen zijn die belangrijk zijn en wat daar bereikt moet worden. ▪ Informatie vereist voor aanvraag aansluiten op wat bedrijf al in kader van managementsysteem beschikbaar heeft. ▪ Competentie van vergunningverleners ten aanzien van managementsystemen en interne waarborging. ▪ Duidelijkheid over consequenties van het wel of niet in de vergunning opnemen van de eis dat er een gecertificeerd milieumanagementsysteem is. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kwaliteit van inventarisatie milieuaspecten en wet- en regelgeving uit managementsysteem aansluiten op wensen overheid. ▪ Toepassen risicobenadering bij bepaling significantie en scheiden van hoofd- en bijzaken. Significantie bepaling aansluiten op milieuprogramma in kader BMP. ▪ In aanvraag anticiperen op potentiële ontwikkelingen (in b.v. wet- en regelgeving) en aangeven hoe daar op wordt gereageerd. ▪ Openheid over managementsysteem en eigen prestaties. ▪ Openheid naar derden en deze waar mogelijk betrekken.
<p>Inhoud vergunning aansluiten op kwaliteit van interne beheersing van bedrijf</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Naar mate kwaliteit milieumanagementsysteem hoger is meer gebruik maken van doelvoorschriften in de vorm van b.v. jaarvrachten, emissie per ton product op jaarbasis etc. Dit verhoogt flexibiliteit en voorkomt onnodige meldingprocedures. ▪ Onderscheid maken tussen statische-dynamische zaken binnen een inrichting. Statische onderdelen voorzien van doelvoorschriften. Dynamische zaken (zoals b.v. acceptatiebeleid) meer procedurele verplichtingen vastleggen die in het managementsysteem worden gewaarborgd en goedkeuring behoeven van de overheid. ▪ Aanvraag in principe buiten de vergunning laten. Alleen technische samenvatting in vergunning opnemen om essenties (producten, stoffen, hoeveelheden etc. vast te 	<p>De kwaliteit van het milieumanagementsysteem (niveau van beheersing) aansluiten bij het gewenste gebruik in de relatie met de overheid. Dit geldt in het bijzonder voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wijze waarop kwaliteit monitoring is gewaarborgd. ▪ Inhoud 'management of change'. Gewaarborgd moet zijn dat adequaat wordt geanticipeerd op mogelijke gevolgen van wijzigingen op het milieu. ▪ Inventarisatie en actualisatie van van toepassing zijnde wet- en regelgeving. ▪ Wijze van eigen beoordeling naleving wet- en regelgeving (hoe gedetailleerd is dit, hoe vaak gebeurt dit en door wie etc.).

Doel	Verbetermogelijkheden vanuit overheid	Verbetermogelijkheden vanuit bedrijf
	leggen). <ul style="list-style-type: none"> ▪ Vastleggen wat wijzigingen en incidenten zijn die direct moeten worden gemeld en welke in jaarrapportage kunnen worden opgenomen. Wanneer managementsysteem goed functioneert kan meer achteraf worden gerapporteerd. ▪ Bij een goed werkend milieumanagementsysteem (b.v. gecertificeerd) beschrijvend deel EMJV laten vervallen. Reageren op commentaren van verschillende overheden kost veel tijd. 	
Toezicht aanpassen op kwaliteit van interne beheersing van bedrijf	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Naar mate kwaliteit van milieumanagementsysteem (inclusief resultaten) hoger is meer systeemgericht toezicht houden. ▪ Vooraf aangeven wat doel en aanpak van toezichtsbezoek is (door b.v. vooraf auditplan te verstrekken). Vaak komen toezichthouders zonder duidelijk plan/voorbereiding en spelen persoonlijke interesses toezichthouder grote rol. ▪ Jaarrapportage/plan gebruiken als basis voor toezichtsbezoek. Tijdens bezoek ingaan op toekomstontwikkelingen en functioneren van procedures en werkinstructies op basis van vooral wijzigingen en incidenten. Eventuele constatering in bedrijfsronddgang relateren aan functioneren van het managementsysteem. ▪ Deskundigheid van toezichthouders verhogen in het bijzonder ten aanzien van managementsystemen (o.a. door meelopen met certificatie-audits of training). ▪ Centrale afspraken over de wijze waarop overheid omgaat met informatie verkregen via b.v. meelopen audit, rapporten CI's, interne auditrapporten. Echte misstanden daargelaten zou niet direct tot formele HH moeten worden overgegaan. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Inhoud en diepgang van certificatie-onderzoeken aan laten sluiten bij het gebruik van het certificaat. Wat zegt een certificaat over: de kwaliteit van bijvoorbeeld milieu-informatie?; het tijdig gekeurd zijn van tanks?; de naleving van wet- en regelgeving; de implementatie van werkinstructies? ▪ Overheid op bedrijfsniveau gelegenheid geven om aan te geven welke onderwerpen in een steekproef van de CI steeds of met bepaalde frequentie terug zouden moeten komen (zonder daarbij de onafhankelijkheid van de CI aan te tasten). Bijvoorbeeld auditplan vooraf aan overheid voorleggen voor reactie. ▪ Toezichthouders mogelijkheid geven tot meelopen met audit (uitgaande van goede afspraken over 'spelregels'). ▪ Inhoud auditrapport CI afstemmen op informatiebehoefte van de overheid. ▪ Conclusies audits opnemen in jaarlijkse rapportage of auditrapport verstrekken. ▪ Jaarlijkse rapportage van bedrijf in gecombineerd MJV-voortschrijdend BMP. Hierin worden ook wijzigingen en incidenten gerapporteerd. ▪ Transparantie opstelling b.v. door overheid mogelijkheid te geven om op afstand in te loggen op informatiesysteem bedrijf.

Bijlage 3 Overzicht wet- en regelgeving en beleidsontwikkelingen met mogelijke relevantie voor gebruik ISO 14001-certificatie

Geïnterpreteerd is welke ontwikkelingen in wet- en regelgeving er zijn die mogelijk relevant zijn voor het gebruik van het ISO 14001-certificaat in de relatie bedrijf-overheid. De meest relevante ontwikkelingen zijn onderstaand weergegeven:

- EPRTTR/Verdrag van Aarhus: Bedrijven zijn verplicht milieu-informatie te verstrekken waarvan de wijze van opstellen ook door het bedrijf moet zijn gewaarborgd. Het bevoegd gezag is verantwoordelijk voor de beoordeling van de informatie. Het monitoren van milieuprestatie maakt ook onderdeel uit van het milieumanagementsysteem. De CI beoordeelt dit onderdeel steekproefsgewijs. Volgens de bedrijven bestaat er een overlap in de beoordeling van de CI en de beoordeling door de overheid. De overheid maakt tot nu toe niet of nauwelijks gebruik van hetgeen in het kader van ISO 14001-certificatie gebeurt.
- Activiteitenbesluit: Het gevolg van het Activiteitenbesluit, dat 1 januari 2008 van kracht is geworden, is dat een groot aantal bedrijven niet meer vergunningplichtig is. Dit betreft vooral bedrijven in de Metaelectro-sector. Het Activiteitenbesluit legt de verantwoordelijkheid voor het milieubeleid sterker bij de bedrijven neer. Het bedrijf zal zelf moeten bepalen op welke wijze (en met welke maatregelen) de doelen uit het Activiteitenbesluit worden gerealiseerd. Door het Activiteitenbesluit wordt voor de bedrijven de noodzaak om een goed milieumanagementsysteem te hebben groter. De eisen worden niet meer in een vergunning gepresenteerd. Een bedrijf zal daar zelf acties voor moeten ondernemen. Het is nog onduidelijk wat de consequentie van deze ontwikkeling voor het toezicht door de overheid is. Het is denkbaar dat het voor de overheid interessant is dat deze bedrijven over een gecertificeerd milieumanagementsysteem beschikken.
- Omgevingsvergunning: Bedrijven zullen door de omgevingsvergunning meer integraal worden benaderd. Het is denkbaar dat daardoor ook inspecties voor verschillende onderwerpen meer integraal gaan plaatsvinden. Het is nog onduidelijk of dit kansen biedt voor het gebruik van een ISO 14001-certificaat.

In het volgende schema zijn de verschillende ontwikkelingen in wet- en regelgeving weergegeven.

Naast de in het schema opgenomen ontwikkelingen speelt het project 'Eenduidig/vernieuwing toezicht' een belangrijke rol. Deze komt in bijlage 4 aan de orde.

Onderwerp	Mogelijke relevantie voor ontwikkeling ISO 14001-certificatie
IPPC / BREF's	- ISO 14001 gecertificeerde organisatie moet anticiperen op IPPC eisen → interessant voor toezichthouder - BREF's hebben standaard passage waarin ISO 14001/EMAS als BAT wordt neergezet → kan door overheid worden gebruikt om bedrijven te stimuleren ISO 14001 in te voeren
EPRTTR / Verdrag van Aarhus / milieujaarverslag	- ISO 14001 gecertificeerde organisatie dient maatregelen te nemen om te voldoen aan EPRTTR en dient meet- en registratiesysteem te hebben dat ook steekproefsgewijs door CI* wordt beoordeeld → toezichthouder kan ISO 14001 certificaat en auditrapport CI gebruiken bij beoordeling wettelijke rapportages
Emissiehandel (CO ₂ en NO _x)	- ISO 14001 gecertificeerde organisatie dient te borgen dat zowel maatregelen functioneren als monitoring en registratie aan eisen voldoet. CI beoordeelt dit steekproefsgewijs → Verificateur kan ISO 14001 certificaat en auditrapport CI gebruiken bij beoordeling. Mogelijk zou bij niet complexe situaties (bij toename van aantal deelnemers aan emissiehandel) ISO 14001-certificaat worden gebruikt als basis voor verificatie.

Reach	- Alle bedrijven die chemische stoffen produceren, distribueren en/of verwerken krijgen te maken met verplichtingen tot registratie en evaluatie van bepaalde chemische stoffen. ISO 14001 gecertificeerde bedrijven dienen geborgd te hebben dat aan de Reach verplichtingen wordt voldaan → Onduidelijk is nog op welke wijze het toezicht op Reach wordt georganiseerd. Mogelijk dat aanwezigheid ISO 14001 certificaat en auditrapport CI kan worden gebruikt.
Richtlijn milieuaansprakelijkheid	- Op basis van de richtlijn kunnen bedrijven eenvoudiger aansprakelijk worden gesteld. Bedrijven zullen zich hiervoor verzekeren. Een ISO 14001 certificaat betekent dat uit mag worden gegaan van een zodanige borging dat risico's worden beheerst → Verzekeringsmaatschappijen kunnen waarde hechten aan ISO 14001-certificaat of het zelfs eisen. Bedrijven kunnen goed werkend milieumanagementsysteem gebruiken als verdediging dat goede voorzorgsmaatregelen zijn genomen.
WABO / omgevingsvergunning	- Samenvoeging en vereenvoudiging van verschillende vergunningen waarmee burgers/bedrijven te maken hebben → In principe blijft de inhoud van eisen gelijk en verandert alleen de procedure. Een andere (meer gestructureerde en geïntegreerde) werkwijze van de overheid leidt mogelijk wel tot behoefte om bij toezicht meer systeemgericht te werken en gebruik te maken van ISO 14001 certificaat en auditrapport CI.
Toekomstagenda milieu (VROM april 2006)	- Document geeft uitwerking aan NMP 4 met aantal beleidsvoornemens. Uitgangspunt is gebruik te maken van verantwoordelijkheid die bedrijven nemen → Geen concrete voorstellen die relatie hebben.
Motie Aptroot/ plan van aanpak 'Eenduidig Toezicht (Minder, beter, duidelijker)'	- Doelstelling van de overheid is om de administratieve lasten, waaronder de toezichtslast voor bedrijven te verminderen onder andere door meer gebruik te maken van de verantwoordelijkheid die bedrijven zelf nemen → Gebruik kan worden gemaakt van informatie uit ISO 14001 managementsysteem en resultaten audits door CI.
Administratieve lastenverlichting	Zie vorig
8.40 AMvB's (in 2008 vervangen door Activiteitenbesluit)	Grotere aantallen bedrijven gaan vallen onder het Activiteitenbesluit → Een toenemend aantal ISO 14001 gecertificeerde bedrijven zal gaan vallen onder het Activiteitenbesluit en zijn niet langer vergunningplichtig. Het belang van een milieumanagementsysteem wordt groter omdat het bedrijf zelf verantwoordelijk is voor de selectie van te nemen maatregelen. Mogelijk kan certificatieproces bij deze bedrijven worden 'gestandaardiseerd' om bruikbaarheid van certificaat in relatie met toezichthouder te versterken.
Waterwet	Naar verwachting treedt medio 2009 de nieuwe Waterwet in werking. De Waterwet vervangt de bestaande wetten voor het waterbeheer zoals de Grondwaterwet, Wet verontreiniging oppervlaktewateren, Wet verontreiniging zeewater etc.. De huidige vergunningstelsels uit de afzonderlijke waterbeheerwetten worden gebundeld in één watervergunning. Zoveel mogelijk handelingen zullen met algemene regels worden gereguleerd. De vergunningplicht wordt steeds meer vervangen door een meldingsplicht op basis van de algemene regels.

* CI = certificatie-instelling

Bijlage 4 Programma 'vernieuwing toezicht' van de overheid

Een belangrijke doelstelling vanuit de overheid is het verhogen van de kwaliteit en effectiviteit van het toezicht en het terugbrengen van de toezichtslast voor het bedrijfsleven. Deze doelstelling is geformuleerd naar aanleiding van de motie Aptroot in februari 2006. Als reactie daarop is door de regering eind 2006 het programma 'Eenduidig toezicht' gepresenteerd (dat nu de naam 'Vernieuwing toezicht' draagt). Onderdeel van dit programma is dat voor verschillende sectoren (onder andere afval, chemie) zogenaamde Frontoffices worden ingesteld. De verschillende overheden zijn daarbinnen verplicht tot samenwerking. In het kader van de voorbereiding van deze frontoffices worden pilotprojecten uitgevoerd om ervaring op te doen met nieuwe vormen van vergunningverlening en toezicht. Verschillende overheden zijn hierbij betrokken. De VROM-Inspectie is verantwoordelijk voor een aantal frontoffices waar milieu een grote rol speelt.

Tijdens de uitvoering van dit project is SCCM betrokken geraakt bij verschillende Frontoffice pilotprojecten. Binnen deze projecten wordt gezocht naar mogelijkheden het toezicht te moderniseren en gebruik te maken van de managementsystemen van bedrijven. In de volgende paragrafen is een aantal onderwerpen uitgewerkt waarbij SCCM betrokken is.

Checklist compliance management

Bij een aantal pilotprojecten bij de Frontoffice Chemie en de Frontoffice Afval is ervaring opgedaan met de door bureau Syncera ontwikkelde checklist compliance management. Het niveau van compliance management dat uit de checklist volgt wordt gebruikt om een passende vorm van toezicht te bepalen.

In de checklist worden de volgende onderdelen onderscheiden:

- 1 Systeem wettelijke kaders.
- 2 Visie en gedrag.
- 3 Kwaliteitsdenken, opleiding, zelfkritische houding en continue verbetering.
- 4 Compliance officer en pro-activiteit.
- 5 Openheid en jaarverslagen.
- 6 Pre-screening medewerkers en disciplinaire maatregelen.

SCCM heeft de eisen uit de checklist vergeleken met de eisen uit de ISO 14001-norm. Hieruit blijkt dat de eisen uit de items 1, 2 en 3 overlappen met eisen uit de ISO 14001-norm. In de ISO 14001-norm wordt niet om een formele positie van een 'compliance officer' en de scheiding van functies gevraagd. Ook de publicatie van jaarverslagen en de screening van medewerkers is niet als eis in de ISO 14001-norm opgenomen.

Tijdens de pilot zijn de niveaus van compliance bepaald die zijn beschreven in de volgende paragraaf.

Door bureau Syncera is de checklist bij verschillende bedrijven toegepast met een ISO 14001-certificaat. Alhoewel deze bedrijven redelijk scoren is er ook bij deze bedrijven op verschillende onderdelen verbetering van het milieumanagementsysteem mogelijk.

Een van de conclusies van Bureau Syncera is dat de toepassing van systeemgericht toezicht ook aanpassing van de sanctiestrategie (in termen van bestuurs- en strafrechtelijke sancties) noodzakelijk zijn. Dit om te voorkomen dat bedrijven die zelf meldingen doen en verbeteringen aanbrengen daarvoor worden vervolgd. Dit uiteraard binnen bepaalde grenzen.

Binnen het project Eenduidig/vernieuwing toezicht is de doelstelling om overheden aan te zetten tot systeemgerichttoezicht en randvoorwaarden voor deze vorm van toezicht te scheppen.

Toezietsarrangement gebaseerd op niveau van compliance

In het kader van het Frontoffice Chemie heeft SCCM een bijdrage geleverd aan de klankbordgroep van het pilotproject bij Thermphos te Vlissingen. Doelstelling van dit project was om te onderzoeken op welke wijze de inhoud van het toezicht kan worden af gestemd op het niveau van compliance dat wordt behaald.

Om het niveau van compliance te bepalen is de in de vorige paragraaf genoemde checklist ontwikkeld. Vervolgens is aan de hand van de checklist het niveau van compliance gedefinieerd.

Tabel: niveau van compliance (bron: eindrapport 23 april 2008 van Syncera 'Pilot compliance management Thermphos International)

Compliance niveau	Criteria
Niveau 1	Bedrijf heeft geen ISO-14000 certificaat
Niveau 2	Bedrijf heeft een gecertificeerd ISO-14000 systeem
Niveau 3 - Compliance management systeem opgezet	<p>100% score 'voldoende' op de volgende onderdelen van de checklist compliance competence (zie Bijlage 2): 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 3.6, 3.7, 3.8, 3.9</p> <p>score 'voldoende' op minimaal 50% van de volgende onderdelen van de checklist: 1.6, 3.10, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 4.6, 4.7, 5.1, 6.1, 6.2, 6.6, 6.7, 6.8</p> <p>Om in niveau 3 te blijven moet wel worden voldaan aan: Minimaal 1x per jaar toetsing van het systeem. Geen major bevindingen tijdens jaarlijkse toetsing die niet voldoende snel zijn verholpen (wat een major bevinding is wordt in het vervolgtraject uitgewerkt) Maximaal een nader aantal te bepalen overtredingen per tijdseenheid waarbij het compliance management systeem niet heeft gefunctioneerd. Dit aantal en de aard zal tijdens het vervolgtraject worden bepaald.</p>
Niveau 4 - Compliance management systeem bewezen werkend	<p>Voor periode van minimaal .. jaar: 100% score 'voldoende' op alle onderdelen die bij niveau 3 genoemd zijn. Minimaal 1x per jaar toetsing van het systeem. Geen major bevindingen tijdens jaarlijkse toetsing die niet voldoende snel zijn verholpen (wat een major bevinding is wordt in het vervolgtraject uitgewerkt) Maximaal een nader aantal te bepalen overtredingen per tijdseenheid waarbij het compliance management systeem niet heeft gefunctioneerd. Dit aantal en de aard zal tijdens het vervolgtraject worden bepaald.</p>

SCCM heeft de eisen uit de compliance checklist en de eisen uit de ISO 14001-norm met elkaar vergeleken (zie bijlage 5). Op basis hiervan kan worden afgeleid dat bedrijven met een ISO 14001-certificaat voor een belangrijk deel voldoen aan de eisen uit de onderdelen 1, 2 en 3 van de checklist. Het gaat er dan wel om dat het niveau van uitwerking overeenkomt met het niveau dat is beschreven in de toelichting op de checklist (zie www.inspectieloket.nl/chemie).

Toetsing van het Compliance management systeem vindt plaats door een onafhankelijke auditor. Gezien de overlap tussen de punten uit de checklist compliance management en de eisen uit ISO 14001 ligt het voor de hand om de beoordeling van compliance management te combineren of integreren in de ISO 14001-audit.

Door de Provincie Zeeland is een voorstel gedaan om het toezicht en de wijze van handhaving af te stemmen op het niveau van compliance. De kern hiervan is:

- Voor niveau 1 en 2 is er geen verschil.
- Bij niveau 3 wordt de wijze van toezicht aangepast. Het verschuift van output gericht naar systeemgericht. Verder zijn er geen bestuursrechtelijk maatregelen voor overtredingen die het

bedrijf zelf constateert. Voor overtredingen die de overheid constateert en/of waar het bedrijf onvoldoende corrigerende maatregelen neemt zal er juist sneller bestuursrechtelijk worden opgetreden.

- Bij niveau 4 geldt aanvullend op niveau 3 een verdere verschuiving naar systeemgericht toezicht.

De pilot bij Thermphos krijgt nog een vervolg omdat het uitgewerkte concept nog niet is getoetst in de praktijk. Onder ander de volgende punten moet vragen nog aandacht:

- De beoordeling en score volgens de checklist. In de checklist wordt uitgegaan van een beoordeling op basis van de scores 'gedocumenteerd, geschikt en geïmplementeerd'. Dit correspondeert niet met de score 'voldoende' die is vermeld bij de definitie van de niveaus.
- Het aantal en de aard van de overtredingen waarbij het bedrijf een niveau terugvalt.
- De wijze waarop het toezicht in de praktijk verandert en de verhouding tussen systeemtoezicht en toezicht op de output.

Toepassing systeemtoezicht in het kader van Frontoffice Chemie

Bij de voorbereiding van de Frontoffice Chemie is in het voorjaar van 2008 een notitie² opgesteld over de toepassing van systeemtoezicht. De notitie geeft een stappenplan waarmee kan worden bepaald of 'systeemtoezicht' kan worden toegepast, wanneer dit niet kan zal er regulier toezicht zijn.

Onder 'systeemtoezicht' wordt verstaan het toezicht op systemen, processen en methoden die gericht zijn op het borgen van de naleving van wettelijke eisen. Systeemtoezicht omvat ook praktijkverificatie op basis van steekproeven. Het reguliere toezicht van de overheid is van oudsher vooral gericht op het inspecteren of de output aan wettelijke voorschriften voldoet (voldoen producten aan de wettelijke voorschriften; zijn emissies van bedrijven conform de vergunningsvoorschriften; voldoen de arbeidsomstandigheden aan gestelde normen etc.).

Met behulp van de handreiking wordt eerst het aantal inspectiedagen bepaald. Op basis van de inherente factoren (omvang, complexiteit, ligging etc.) en de prestaties (procesbeheersing en naleefgedrag) wordt het aantal inspectiedagen bepaald. In dit model wordt geen rekening gehouden met het al dan niet aanwezig zijn van een gecertificeerd milieumanagementsysteem.

De inzet van de handreiking is niet primair om door de toepassing van systeemtoezicht het aantal inspectiedagen terug te brengen. In de handreiking wordt ervan uitgegaan dat de overheid het systeem zelf beoordeelt. Wel is gesteld dat wanneer de overheid bij de uitvoering van de systeembeoordeling gebruik kan maken van een eventueel aanwezig ISO 14001-gecertificeerd milieumanagementsysteem. Dit zou een vermindering van de toezichtslast tot gevolg kunnen hebben. Door het ontbreken van ervaring is dit niet gekwantificeerd.

Voorwaarden voor de toepassing van systeemtoezicht zijn:

- Commitment van het bedrijf om een systeem te hebben (dit is niet wettelijk verplicht) en dit als basis voor het toezicht te willen gebruiken.
- Open houding.
- Goed naleefgedrag.

Alhoewel in de handreiking op verschillende plaatsen wordt gerefereerd aan de ISO 14001-norm en ISO 14001-certificatie wordt aan de aanwezigheid van een ISO 14001-certificaat geen consequentie verbonden.

² Notitie moet nog door de Stuurgroep Frontoffice Chemie worden vastgesteld.

Vervolgactiviteiten Programma vernieuwing toezicht

Binnen het Programma vernieuwing toezicht zijn verschillende sectoren gedefinieerd. Voor het onderwerp milieu zijn de domeinen chemie en afval het meest relevant omdat in deze domeinen een groot aantal bedrijven over een ISO 14001-certificaat beschikt.

Voor zowel het domein/frontoffice chemie als afval is voor 2008 een activiteitenprogramma opgesteld. In beide programma's zijn actiepunten opgenomen die betrekking hebben op het gebruik van managementsystemen bij de uitvoering van inspecties. Ook is SCCM genoemd als partij die bij de uitwerking wordt betrokken. Onderstaand de passages uit de betreffende programma's die betrekking hebben op het gebruik van managementsystemen. Andere activiteiten hebben betrekking op het verhogen van kennis en vaardigheden bij toezichthouders, coördinatie van overheden onderling, informatie-uitwisseling en de uitvoering van pilots.

Bron: Programma vernieuwing toezicht chemiedomein 2008 (frontoffice Chemie)

Activiteit 5: Handreiking benutting managementsystemen (gericht op met name arbo, milieu en veiligheid) bij extern toezicht

Algemene lijn: benut bij het toezicht de gegevens uit de managementsystemen van een bedrijf. Specifieke lijn: ontwikkel een handreiking voor de toezichthouders, op welke wijze het toezicht aangepast kan worden (minder toezicht, ander toezicht), afhankelijk van het managementsysteem. Gedacht wordt aan het opstellen van een ontwerp-handreiking (gereed mei 2008), die vervolgens gedurende een half jaar getoetst kan worden bij enkele bedrijven. Dit kunnen zowel chemiebedrijven als afvalbedrijven zijn (vanuit het frontoffice Afval). Eind 2008 zou dan een meer definitieve handreiking gereed kunnen zijn.

Aandachtpunten bij het opstellen van de ontwerp-handreiking:

- *RWS-pilot*
- *SCCM: inbouw in ISO-systematiek*
- *AKZO en Thermphos pilot*
- *Afstemming met Functioneel Parket op landelijk niveau*
- *zorg voor bestuurlijk en politiek commitment voor systeemtoezicht bij bedrijven en zorg voor concrete mijlpalen tijdens het proces*
- *implementatie van de handreiking in de praktijk. Hoeveel bedrijven hebben een zodanig managementsysteem, dat dit benut kan worden bij het externe toezicht?*

Bron: Programma vernieuwing toezicht afvaldomein 2008 (frontoffice Afval)

Activiteit 8a : Gebruik interne kwaliteitssystemen bij extern toezicht

Veel bedrijven maken gebruik van interne milieu- en kwaliteitssystemen. Te denken valt aan de verschillende ISO-certificeringen. Vaak moeten bedrijven in het kader van deze certificeringen regelmatig gegevens verzamelen, metingen uitvoeren en rapportages hierover opstellen. Maar ook verzekeringsmaatschappijen controleren bedrijven op bijvoorbeeld brandpreventiemaatregelen. Voor een deel betreft dit gegevens die ook bij inspecties worden gecontroleerd. Als deze gegevens aan de inspectiediensten ter beschikking worden gesteld, dan helpt dit de toezichtlast te verminderen. De resultaten van activiteiten gericht op het gebruik van interne kwaliteitssystemen van bedrijven bij extern toezicht (activiteiten 3 t/m 6) en de resultaten van pilots in bijvoorbeeld het domein chemie worden verzameld en naar een centraal niveau getild (Inspectieraad). De resultaten moeten leiden tot een landelijke aanpak en bijvoorbeeld een handreiking, checklist en training systeemtoezicht voor toezichthouders. Daarbij wordt samenwerking gezocht met SCCM. Mogelijke deelnemers: nog te bepalen.

Bijlage 5: Vergelijking Checklist Compliance Competence van Syncera B.V. en eisen uit ISO 14001: 2004 (versie 12 februari 2008)

No. eis	Eis uit Checklist Compliance Competence van Syncera B.V. (versie 11 december 2007)	Art. ISO 14001:2004 norm	Toelichting t.a.v. ISO 14001:2004
1 Systeem wettelijke kaders			
1.1	Onderhoudt het bedrijf een systeem waarin alle relevante wettelijke eisen zijn opgenomen?	art. 4.3.2	Een volledig overzicht van zowel de wettelijke als de overige eisen die een organisatie onderschrijft moet aanwezig zijn.
1.2	Is de verantwoordelijkheid voor het onderhoud van het systeem vastgelegd?	art. 4.3.2	Er moet procedure zijn waarin ook verantwoordelijkheid vastligt. Formeel hoeft procedure niet schriftelijk te zijn vastgelegd. Dat is deze meestal wel.
1.3	Heeft het bedrijf op basis van een risicoanalyse het detailniveau van de borging van de wettelijke eisen vastgesteld?	art. 4.3.2/ 4.3.3/ 4.4.6	Het begrip risicoanalyse wordt in de ISO 14001 niet gebruikt. Uitgangspunt is volledige naleving. De mate van borging (art. 4.4.6) wordt bepaald op basis van de belangrijkheid van een milieuaspect. Impliciet is hier ook het risico-element in opgenomen.
1.4	Bevat het systeem een expliciete koppeling tussen de risicovolle wettelijke eisen en de onderdelen van het compliancesysteem waarin de naleving van deze eisen is geborgd?	art. 4.5.2	De organisatie moet periodiek de eigen naleving van wettelijke eisen controleren en daarvan registraties bijhouden. Om hier uitvoering aan te geven zullen de meeste organisaties een overzicht hebben met eisen en de wijze waarop (b.v. procedures, maatregelen etc.) deze zijn gerealiseerd of geborgd.
1.5	Houdt het bedrijf het systeem actueel en volledig?	art. 4.3.2	In de procedure moet zijn vastgelegd op welke wijze het overzicht van wettelijke eisen actueel wordt gehouden.
1.6	Onderzoekt het bedrijf structureel de duidelijkheid en de naleefbaarheid van de wettelijke eisen?	art. 4.5.2	Een organisatie is verplicht periodiek de eigen naleving te beoordelen. Op dat moment wordt de duidelijkheid en naleefbaarheid onderzocht.
2 Visie en gedrag			
2.1	Heeft het bedrijf een op schrift gestelde, gedragen visie op regelnaleving?	art. 4.2	De directie moet het milieubeleid schriftelijk vastleggen die een verbintenis bevat tot de naleving van wettelijke eisen. Het beleid dient kenbaar te worden gemaakt aan alle personen die voor of namens de organisatie werken.
2.2	Steunt de directie het compliance managementsysteem?	art. 4.2/4.6	De directie moet het beleid definiëren; een vertegenwoordiger van de directie benoemen en minimaal jaarlijks een directiebeoordeling uitvoeren waarbij ook de naleving van wet- en regelgeving aan de orde is.
2.3	Heeft het bedrijf een gedragscode waarin concreet is vastgelegd wat het bedrijf van de werknemers verwacht t.a.v. regelnaleving?	nvt (evt. art. 4.4.2)	ISO 14001-norm vraagt geen gedragscode. Wel dient een organisatie werknemers bewust te maken van het belang van naleving van het milieubeleid en -procedures; de belangrijke milieuaspecten en de relatie met eigen werk; taken en verantwoordelijkheden en mogelijke gevolgen van afwijkingen.

No. eis	Eis uit Checklist Compliance Competence van Syncera B.V. (versie 11 december 2007)	Art. ISO 14001:2004 norm	Toelichting t.a.v. ISO 14001:2004
2.4	Zijn de visie en de gedragscode bekend bij de medewerkers?	Visie: art 4.2 Code: nvt	Het milieubeleid/de visie moet bekend worden gemaakt bij alle personen die voor of namens de organisatie werken. ISO 14001-norm vraagt geen gedragscode.
2.5	Is in de gedragscode expliciet aangeduid wat van de medewerkers wordt verwacht inzake openheid, opleiding, pro-activiteit en zelf kritische houding ten aanzien van regelnaleving?	nvt	
3 Kwaliteitsdenken, opleiding, zelfkritische houding en continue verbetering			
3.1	Heeft het bedrijf een gecertificeerd managementsysteem?		Aan voldaan bij ISO 14001-certificaat
3.2	Wordt het onderhavige managementsysteem systematisch toegepast voor het borgen van regelnaleving?	art. 4.3.2/ 4.4.6/ 4.5	Regelnaleving is naast continue verbetering een van de basisdoelstellingen van het milieumanagementsysteem. De samenhang van verschillende normelementen (inventarisatie; beheersing werkzaamheden; monitoring; beoordeling naleving; corrigerende maatregelen; interne audits) moet een geborgde wijze van regelnaleving opleveren.
3.3	Stelt het bedrijf objectieve gekwantificeerde doelstellingen vast ten aanzien van regelnaleving?	art. 4.3.3	ISO 14001 vereist 100% naleving. Het gedeeltelijk naleven is geen optie. Een organisatie dient doel-, taakstellingen en programma's te formuleren. Deze zijn enerzijds gericht op het behalen van de eisen uit de wet- en regelgeving en anderzijds op eventuele verbetering van onderdelen waar afwijkingen zijn. Deze dienen door de overheid te zijn geaccordeerd.
3.4	Stelt het bedrijf jaarplannen op waarin voorgenomen acties zijn gedefinieerd ten aanzien van regelnaleving?	art. 4.3.3	ISO 14001 vereist dat programma's worden opgesteld om de doel- en taakstellingen te realiseren.
3.5	Heeft het bedrijf vastgesteld hoe de nalevingsprestatie wordt bepaald?	art. 4.5.2	De wijze van vaststelling van de naleving dient in een procedure te zijn vastgelegd.
3.6	Wordt de nalevingsprestatie planmatig gemeten?	art. 4.5.1 en 4.5.2	Op basis van art. 4.5.1 dient een organisatie de belangrijkste kenmerken van haar werkzaamheden te monitoren en meten. Dit bevat ook onderdelen van wet- en regelgeving. Op basis van 4.5.2 is de organisatie. verplicht systematisch beoordelen van eigen naleving.
3.7	Registreert het bedrijf systematisch afwijkingen ten aanzien van regelnaleving?	art. 4.5.2	Registraties moeten worden bijgehouden van beoordeling van de eigen naleving.
3.8	Onderzoekt het bedrijf systematisch de oorzaak van deze afwijkingen?	art. 4.5.3	ISO 14001 vereist dat zowel feitelijke als mogelijke afwijkingen worden onderzocht.

No. eis	Eis uit Checklist Compliance Competence van Syncera B.V. (versie 11 december 2007)	Art. ISO 14001:2004 norm	Toelichting t.a.v. ISO 14001:2004
3.9	Onderneemt het bedrijf systematisch actie naar aanleiding van het onderzoek naar de oorzaak van afwijkingen ter verbetering van de nalevingsprestatie?	art. 4.5.3	ISO 14001 vereist dat zowel feitelijke als mogelijke afwijkingen worden onderzocht en corrigerende en preventieve maatregelen worden genomen. Vervolgens dienen de resultaten en doelmatigheid van de genomen maatregelen te worden beoordeeld.
3.10	Is er een werkwijze hoe nieuwe werkinstructies t.a.v. regelnaleving aan medewerkers worden gecommuniceerd?	art. 4.4.2	De organisatie dient een procedure te hebben om personen bewust te maken van het belang van naleving van het milieubeleid en hun taken en verantwoordelijkheden. Er wordt geen werkinstructie vereist specifiek voor communicatie van regelnaleving.
4 Compliance officer en pro-activiteit			
4.1	Heeft het bedrijf een functionaris (hierna te noemen compliance officer) of afdeling (hierna te noemen compliance afdeling) die toeziet op de regelnaleving door het bedrijf?	art. 4.5.2	ISO 14001 verplicht de organisatie niet om één verantwoordelijke persoon of afdeling vast te leggen die continu toeziet op de regelnaleving. Voor de uitvoering van art. 4.5.2 moet een procedure worden opgesteld waarin wordt vastgelegd wie verantwoordelijk is voor de periodieke beoordeling van de naleving. Dit is dan geen continu toezicht op naleving maar een periodieke uitvoering.
4.2	Zijn de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de compliance officer of compliance afdeling schriftelijk vastgelegd?	nvt	ISO 14001 vereist dat bepaalde taken worden uitgevoerd en niet de aanwezigheid van een functionaris of afdeling. Er hoeft derhalve geen compliance officer of -afdeling te zijn.
4.3	Is er een vervangingsregeling voor het geval dat de compliance officer afwezig is?	nvt	Geborgd moet zijn dat werkzaamheden ook bij afwezigheid van bepaalde functionarissen worden uitgevoerd. Dit zou kunnen met een vervangingsregeling. De ISO 14001-norm vereist dit niet.
4.4	Onderhoudt de compliance officer of compliance afdeling contacten met de overheid met betrekking tot het definiëren van de betekenis van wettelijke eisen voor het bedrijf?	nvt	Een organisatie zal indien nodig contact met de overheid onderhouden (b.v. voor aanvraag vergunning of melding van incidenten etc.). De ISO 14001 kent niet het begrip compliance officer. De contacten met de overheid kunnen ook door anderen binnen de organisatie worden onderhouden.
4.5	Rapporteert de compliance officer of compliance afdeling rechtstreeks aan het hoogste management en onafhankelijk van degenen die binnen het bedrijf verantwoordelijk zijn voor de regelnaleving?	nvt (evt. 4.6)	Het resultaat van de interne beoordeling van de naleving dient bij de directiebeoordeling aan de orde te worden gesteld. Functiescheiding wordt in de ISO 14001-norm niet geëist.
4.6	Is de compliance officer of compliance afdeling bevoegd te spreken namens het bedrijf?	nvt	ISO 14001-norm vereist niet de benoeming van een compliance officer of afdeling.
4.7	Heeft de compliance officer adequate ervaring, opleiding en training opgedaan?	nvt (evt. 4.4.2)	ISO 14001-norm vereist niet de benoeming van een compliance officer of afdeling. Wel dienen op basis van 4.4.2 personen adequaat te zijn opgeleid.
5 Openheid en jaarverslagen			
5.1	Communiceert het bedrijf op open	nvt (evt.	ISO 14001 vereist dat een organisatie een besluit

No. eis	Eis uit Checklist Compliance Competence van Syncera B.V. (versie 11 december 2007)	Art. ISO 14001:2004 norm	Toelichting t.a.v. ISO 14001:2004
	wijze met overheid, omwonenden en andere belanghebbenden over de eigen regel naleving?	4.4.3 en EA 7/04*)	neemt over communicatie met externe partijen over de belangrijke milieuaspecten. Open communicatie is geen basis eis. Wel dient een organisatie op basis van EA 7/04* te communiceren met de overheid in het geval wetregelgeving niet wordt nageleefd over de wijze waarop dit wordt opgelost. Voorwaarde voor certificatie is een akkoord van de overheid op het verbeteringsplan.
5.2	Communiqueert het bedrijf op open wijze met belanghebbenden over de werking en de resultaten van het compliancesysteem?	nvt	ISO 14001 vereist geen communicatie.
5.3	Stelt het bedrijf een jaarverslag op waarin wordt gerapporteerd over de eigen nalevingsprestatie?	nvt	Opstellen van jaarverslag is geen ISO 14001-eis. Wel van toepassing op EMAS-geregistreerde organisaties.
5.4	Wordt dit jaarverslag beschikbaar gesteld aan belanghebbenden?	nvt	Opstellen van jaarverslag is geen ISO 14001-eis. Wel van toepassing op EMAS-geregistreerde organisaties.
5.5	Vermeldt dit jaarverslag de prestatie van het bedrijf ten aanzien van het naleven van alle relevante wettelijke eisen?	nvt	Opstellen van jaarverslag is geen ISO 14001-eis. Wel van toepassing op EMAS-geregistreerde organisaties.
5.6	Is dit jaarverslag transparant en eenduidig?	nvt	Opstellen van jaarverslag is geen ISO 14001-eis. Wel van toepassing op EMAS-geregistreerde organisaties.
6 Pre-screening medewerkers en disciplinaire maatregelen			
6.1	Heeft het bedrijf aan de werknemers en bestuurders duidelijk gemaakt welke maatregelen het bedrijf neemt met betrekking tot personen die willens en wetens overtredingen begaan?	nvt	Geen eis in ISO 14001.
6.2	Heeft het bedrijf aan de werknemers en bestuurders duidelijk gemaakt dat het bedrijf geen maatregelen neemt tot degene die onopzettelijke overtredingen meldt?	nvt	Geen eis in ISO 14001.
6.3	Heeft het bedrijf een overzicht van fraudegevoelige functies?	nvt	Geen eis in ISO 14001.
6.4	Heeft het bedrijf maatregelen genomen om ervoor te zorgen dat fraudegevoelige functies worden bekleed door personen die integer handelen?	nvt	Geen eis in ISO 14001.
6.5	Heeft het bedrijf een systeem om steekproefsgewijs te controleren of de kritische fraudegevoelige taken integer worden uitgevoerd?	nvt	Geen eis in ISO 14001
6.6	Neemt het bedrijf meteen maatregelen bij het constateren van overtredingen?	nvt	Geen eis in ISO 14001

No. eis	Eis uit Checklist Compliance Competence van Syncera B.V. (versie 11 december 2007)	Art. ISO 14001:2004 norm	Toelichting t.a.v. ISO 14001:2004
6.7	Heeft het bedrijf aan de werknemers duidelijk gemaakt dat het melden van overtredingen verplicht is?	nvt	Geen eis in ISO 14001
6.8	Heeft het bedrijf een systeem om het melden van overtredingen te bemoedigen?	nvt	Geen eis in ISO 14001

* EA 7/04 Legal Compliance as a part of Accredited ISO 14001: 2004 certification. Dit is een richtlijn van de European Co-operation for Accreditation (Europees samenwerkingsverband van Nationale accreditatie-instellingen) die door alle certificatie-instellingen erkend in een EU-lidstaat dient te worden gehanteerd.

Bijlage 6 Uitwerking van onderdelen ISO 14001 voor ProMetaal BV

In het kader van het project 'Nieuwe kansen voor en door ISO 14001' wordt in deze notitie een aantal onderdelen van de ISO 14001-norm uitgewerkt. Doelstelling is om te laten zien op welk detailniveau een aantal specifieke normeisen uitgewerkt moeten worden, wil een ISO 14001-certificaat tevens een functie kunnen hebben in de relatie van een bedrijf met de overheid. Het gaat nadrukkelijk om een mogelijke uitwerking, ook op andere manieren kan het gewenste detailniveau worden bereikt.

In het bijzonder de volgende normartikelen zijn van belang in relatie tot het gebruik van het ISO 14001-certificaat in de relatie met toezicht door de overheid:

- 4.3.2 Wettelijke en andere eisen
- 4.5.1 Monitoring en meting
- 4.5.2 Beoordeling van de naleving
- 4.5.3 Afwijking, corrigerende maatregelen en preventieve maatregelen
- 4.3.1 'Management of change'

In dit overzicht is niet ingegaan op art. 4.3.1 (identificatie en evaluatie van milieuaspecten). Dit onderdeel is vooral van belang voor de relatie met vergunningverlening.

In bijlage 1 is een beschrijving van ProMetaal BV opgenomen. Een managementsysteem is maatwerk en wordt afgestemd op de complexiteit van de milieuaspecten bij het bedrijf.

Art. 4.3.2 Wettelijke en andere eisen

De organisatie moet (een) procedure(s) vaststellen, implementeren en bijhouden om:

- de van toepassing zijnde wet- en regelgeving te identificeren en er toegang toe te hebben;
- vast te stellen hoe deze eisen van toepassing zijn op haar milieuaspecten.

Procedure

Doel

Het hebben van een actueel inzicht in de van toepassing zijnde wettelijke eisen en de verplichtingen die uit deze eisen volgen voor de activiteiten van ProMetaal BV.

Scope

- Wet- en regelgeving op het terrein van milieu en externe veiligheid.
- Alle activiteiten van ProMetaal op het terrein in de gemeente

Werkwijze

Van toepassing zijnde wet- en regelgeving wordt vastgelegd in overzichten. Eenmalig is een volledige analyse uitgevoerd. De overzichten worden bijgewerkt wanneer:

- er wijzigingen zijn in wet- en regelgeving of nieuwe wet- en regelgeving van kracht wordt;
- er wijzigingen zijn in de activiteiten van ProMetaal of wijzigingen in de uitvoering van deze activiteiten.

Inzicht in nieuwe en/of wijzigingen in wet- en regelgeving wordt verkregen door:

- informatiebladen van de Metaalunie;
- abonnement op de database van <naam uitgever>.

Tweemaal per jaar (in mei en november) wordt door de KAM-manager bepaald of de verkregen informatie aanleiding is tot wijziging van de overzichten.

- In overzicht A wordt de van toepassing zijnde wet- en regelgeving weergegeven.
- In overzicht B wordt vastgelegd welke onderdelen uit de betreffende wet- en regelgeving van toepassing zijn.
- In overzicht C zijn de concrete verplichtingen uit de verschillende wet- en regelgeving weergegeven inclusief de wijze waarop compliance wordt geregeld binnen ProMetaal.

Bij de verplichtingen in overzicht C is aangegeven wat de soort verplichting is. Onderscheid is gemaakt naar:

- technische maatregelen;
- organisatorische maatregelen;
- doelvoorschriften;
- meet- en rapportageverplichtingen.

In overzicht C is op basis van de risicomatrix een categorie gegeven. De risicocategorie bepaalt de mate van borging. Naar mate de risicocategorie hoger is, wordt meer in procedures/werkinstructies vastgelegd en is de frequentie van controle hoger.

Verantwoordelijkheden

KAM-manager is verantwoordelijk voor het bijhouden van het overzicht van wet- en regelgeving. Tweemaal per jaar wordt het bijgewerkte overzicht tijdens een directieoverleg aan de orde gesteld.

Output

- 1 Inhoud laatste versie van relevante wet- en regelgeving (digitaal in).
- 2 Overzicht A met van toepassing zijnde wet- en regelgeving.
- 3 Overzicht B met analyse van de belangrijkste wet- en regelgeving.
- 4 Overzicht C met van toepassing zijnde voorschriften.

Overzicht A

No	Naam wet-regelgeving	wel/niet van toepassing	Toelichting	Waar te vinden	Laatste beoordeling	Gevolg (evt. document waar uitgewerkt)
	Activiteitenbesluit	Ja	B-inrichting(1)	Map + digitaal	20 feb. 08	Melding + uitwerking in tabel.....
	Wet Milieubeheer	Ja	Geïmplementeerd via Activiteitenbesluit	Via www.overheid.nl	20 feb. 08	Nvt
	Convenant verpakkingen			Map + digitaal	1 dec. 06	Overzicht C
	PGS-15	Ja	Komt terug via Activiteitenbesluit	Digitaal	20 feb. 08	Overzicht C

(1) ProMetaal is binnen Activiteitenbesluit een B-inrichting omdat.....

Overzicht B Uitwerking Activiteitenbesluit

Art.	Onderwerp/omschrijving	Conclusie	Vervolg
2.5 t/m 2.8	Algemeen - Lucht	Niet van toepassing omdat er geen centrale afzuiging is.	Geen
2.11 t/m 2.13	Algemeen - Afval	Wel van toepassing: scheiden afvalstoffen	Zie overzicht C

Overzicht C Voorschriften/eisen uit wet- en regelgeving

No.	Wet	Artikel	Milieuaspect	Voorschrift/eis (evt. reden niet van toepassing wanneer overzicht B vervalt)	Afdeling	Soort	Risico	Wijze van borging	Bewijsvoering
1	Act.B	2.11	Afval	Gescheiden aanbieden afval: - papier - poetsdoeken etc. - metaal		- Techn. - Organis - Meet-rapport	0	- 5 typen afvalbakken) - Contract Berendsen - Werkinstructie no.....	- Afvalbonnen - Werkplek inspecties
		4.12	Algemeen	Poederblussers en brandslangen jaarlijks keuren				Contract met onderhoudsfirma	Stickers op apparaten

Art. 4.5.1 Monitoring en meting

De organisatie moet (een) procedure(s) vaststellen, implementeren en bijhouden voor het regelmatig monitoren en meten van de belangrijkste kenmerken van haar werkzaamheden die belangrijke milieueffecten kunnen hebben. De procedure(s) moet(en) het documenteren van informatie bevatten voor het monitoren van prestaties, de van toepassing zijnde beheersingsmaatregelen voor werkzaamheden en de naleving van de milieudoelstellingen en -taakstellingen van de organisatie.

De organisatie moet bewerkstelligen dat gekalibreerde of geverifieerde monitoring- en meetapparatuur wordt gebruikt en onderhouden en moet de hiermee samenhangende registraties bewaren.

Monitoring en meting hebben betrekking op:

- prestaties;
- toegepaste beheersingsmaatregelen;
- naleving van milieudoel- en -taakstellingen;
- verplichtingen tot monitoring en/of rapportage uit wet- en regelgeving.

Volgens het ISO 14001-certificatiesysteem van SCCM dienen meting en/of monitoring zodanig te worden uitgevoerd dat deze leiden tot informatie:

- die afgestemd is op de wijze van gebruik (representativiteit);
- waarvan de gegevens traceerbaar zijn;
- waarvan de productie reproduceerbaar is.

In het geval meetresultaten moeten worden geaggregeerd tot milieu-informatie is van belang dat de wijze waarop de meet- en monitoringgegevens worden geaggregeerd tot informatie is vastgelegd.

Procedure

Doel

Het hebben van een actuele en kwalitatief goede informatie ten behoeve van:

- de beoordeling of taak- en doelstellingen worden gerealiseerd;
- het functioneren van de belangrijke beheersmaatregelen;
- het monitoren van de significante milieuaspecten;
- monitoring- en rapportageverplichtingen vanuit de overheid.

Scope

- Doel- en taakstellingen.
- Beheersingsmaatregelen die verband houden met hoge risico's (zowel technisch als organisatorisch).
- Meet- en rapportageverplichtingen die volgen uit wet- en regelgeving.

Werkwijze

Eenmalig wordt 'Overzicht meet- monitoringactiviteiten' opgesteld. Dit overzicht wordt geactualiseerd wanneer:

- er wijzigingen zijn in wet- en regelgeving die andere meet- en monitoringactiviteiten met zich mee brengt;
- er wijzigingen zijn in de activiteiten van ProMetaal of wijzigingen in de uitvoering van deze activiteiten (andere of nieuwe significante milieuaspecten).

Inzicht in nieuwe en/of wijzigingen in wet- en regelgeving wordt verkregen door:

Verantwoordelijkheden

De KAM-coördinator is verantwoordelijk voor het opstellen van een actueel 'Overzicht meet- en monitoringactiviteiten'. Hij beheert tevens een excelsheet waarin alle verkregen data worden vastgelegd. Tweemaal per jaar (in mei en oktober) wordt het actuele overzicht en de resultaten van de uitvoering tijdens een directieoverleg besproken.

In het 'Overzicht meet- en monitoringactiviteiten' is vastgelegd welke functionaris verantwoordelijk is voor het uitvoeren en vastleggen van metingen en monitoring.

Output

- 1 Overzicht meet- en monitoringactiviteiten.
- 2 Specificatie voor bijzondere meet- en monitoringactiviteiten.
- 3 Excelsheet waarin alle basis data wordt vastgelegd.
- 4 Samenvatting rapportage in milieujaarverslag.

Overzicht meet- en monitoringactiviteiten

No.	Milieuaspect	Aanleiding monitoring/meting	Wijze monitoring/meting	Wijze van rapportage	Verantwoordelijk	Specificatie aanwezig	
	Energie: gas	Doelstelling 10% reductie	Gasmeter, 1x per jaar		H. Jansen	Ja	
	Energie: electra						
	Afval	Verplichting scheiding afval	Via afvalbonnen SITA	Afvalbonnen per fractie			
		Verplichting scheiding afval	1x 14 dagen rondgang waarbij afvalscheiding	Inspectie lijst Orde & Netheid	Afdelingsleiding, 2 x per jaar directie		

Specificatie monitoring/meting

No.: 1

Onderwerp: Gasverbruik

Werkwijze: Opnemen van hoofd gasmeter en meter bij verwarmingsketel. Verschil is gasverbruik voor uitgloeien.

Frequentie: 1x per jaar. 31 december.

Wijze van aggregatie: n.v.t.

Wijze van bewerking meetgegevens:

- gasverbruik voor verwarming wordt gerelateerd aan het aantal graaddagen en aantal werkdagen;
- gasverbruik voor uitgloeien wordt gerelateerd aan de productie.

Toegepaste formules en schattingen:

-

Opslag gegevens: Excelsheet <.....> opgeslagen in D////.

Wijze van rapportage: Jaarlijks in milieurapportage die wordt besproken in MT.

Art. 4.5.2 Beoordeling van de naleving

De organisatie moet (een) procedure(s) vaststellen, implementeren en bijhouden om de naleving van de van toepassing zijnde wettelijke eisen periodiek beoordelen.

De organisatie moet registraties bijhouden van de resultaten van de periodieke beoordelingen.

Procedure

Doel

Het hebben van een actueel inzicht in de naleving van de voorschriften uit wet- en regelgeving en andere onderschreven voorschriften zoals deze zijn vastgelegd in overzicht C.

Scope

Alle van toepassing zijnde wet- en regelgeving op het terrein van milieu en externe veiligheid geïdentificeerd volgens procedure X (op basis van art. 4.3.2 ISO 14001).

Werkwijze

De wijze en frequentie van beoordeling hangen samen met:

- de soort eis (technische maatregel, organisatorische maatregel, doelvoorschrift, rapportage);
- risicocategorie.

De volgende aanpak wordt gevolgd:

- alle eisen in de risicocategorie 'hoog' (Waar ligt vast wat "hoog" is) worden tweemaal per jaar beoordeeld;
- alle doel- en rapportagevoorschriften worden minimaal eenmaal per jaar beoordeeld;
- de algemene effectiviteit van technische- en organisatorische maatregelen wordt beoordeeld op basis van:
 - o dagelijkse observaties in de fabriek;
 - o tweewekelijkse Orde & netheid rondes;
 - o resultaten van interne audits;
 - o een jaarlijkse compliance beoordeling van de resultaten van bovenstaande acties.

Aanpak beoordeling: afhankelijk van de soort eis wordt op basis van een fysieke beoordeling en/of administratieve toets (b.v. op basis van monitoring- en metingresultaten) een conclusie gegeven ten aanzien van de compliance situatie en vastgelegd in overzicht D. Zonodig wordt een vervolgactie vastgelegd, hiervoor wordt procedure Y gevolgd (zie art. 4.5.3). Er wordt geen bewijsmateriaal vastgelegd.

Verantwoordelijkheden

De KAM-manager is verantwoordelijk voor het uitvoeren van de nalevingsbeoordeling. Tweemaal per jaar (april en november) wordt een rapportage van de beoordeling tijdens een directieoverleg aan de orde gesteld.

Output

- 1 Rapportage nalevingsbeoordeling (formulier D).
- 2 Formulier corrigerende maatregelen.

Overzicht D: Beoordeling naleving wet- en regelgeving

No.	Wet	Artikel	Voorschrift/eis	Risico	Wijze van borging	Bewijsvoering	Datum laatste beoordeling	Door wie	Bevinding Conclusie	Vervolgactie
1	Act.B	2.11	Gescheiden aanbieden afval: - papier - poetsdoeken etc. - metaal	0	- 5 typen afvalbakken - contract Berendsen - werkinstructie no.....	- Afvalbonnen - werkplek inspecties	3/2/08	AvdK	Bakken zijn aanwezig en in gebruik. Bij restafval geen sporen. Akkoord	Extra afvalbak voor karton bij magazijn

4.5.3 Afwijking, corrigerende maatregelen en preventieve maatregelen

Op verschillende manieren en/of momenten kunnen afwijkingen aan het licht komen, bijvoorbeeld:

- bij de analyse van meet- en monitoringresultaten;
- bij de beoordeling van de eigen naleving;
- tijdens uitvoering van interne audits;
- tijdens looprondes;
- bij incidenten;
- tijdens audits van externe partijen (b.v. overheid of certificatie-instelling).

Ook kunnen zich 'bijna' afwijkingen voordoen. Bijvoorbeeld: een opvangbak loopt niet over maar wel bijna. Deze zullen ook aanleiding zijn om corrigerende en/of preventieve maatregelen te nemen.

De onderstaande procedure is alleen gericht op het afhandelen van een corrigerende- en/of preventieve maatregel en niet op het identificeren van afwijkingen. Deze procedure wordt ook gebruikt voor het afhandelen van wijzigingen van andere wijzigingen in het managementsysteem. Bijvoorbeeld wanneer deze nodig zijn naar aanleiding van wijzigingen.

Op basis van art. 4.5.3 dient een organisatie een procedure vast te stellen, implementeren en bijhouden voor het nemen van corrigerende en preventieve maatregelen. De procedure moet eisen definiëren ten aanzien van het 'onderzoeken van de oorzaak', 'beoordelen van noodzaak tot maatregelen', 'implementeren van geschikte maatregelen', 'registreren van resultaten' en het 'beoordelen van doelmatigheid'. De organisatie moet bewerkstelligen dat alle benodigde wijzigingen worden aangebracht in de documentatie van het milieumanagementsysteem.

Procedure

Doel

Het gestructureerd en beheerst uitvoeren van maatregelen en het aanbrengen van wijzigingen van het managementsysteem. Het betreft alleen het implementeren van maatregelen en niet het bepalen of maatregelen nodig zijn.

Scope

Afhandeling van 'bijna' afwijkingen, klachten en incidenten ten aanzien van milieuaspecten.

Werkwijze

Iedereen kan een 'bijna' afwijking, klacht of incident melden. De situatie wordt vastgelegd op overzicht x door de KAM-manager of door iedere andere medewerker.

De KAM-manager is verantwoordelijk dat per melding onderzocht wordt:

- wat de oorzaak is;
- wat nodig is om deze oorzaak weg te nemen;
- of de melding ook richting het bevoegd gezag moet plaatsvinden.

De KAM-manager legt zijn bevindingen vast op formulier X en omschrijft acties om de oorzaak weg te nemen en wijst daar waar nodig de uitvoerder aan. Het actieoverzicht wordt eenmaal per twee weken in het managementteam besproken. De afhandeling van 'bijna' afwijkingen, klachten en incidenten en de opgestelde corrigerende of preventieve maatregelen worden door het MT geaccordeerd.

Verantwoordelijkheden

De KAM-manager is verantwoordelijk voor het onderzoeken van de meldingen en het vastleggen van acties.

De directie is verantwoordelijk voor het accorderen van het onderzoek en de voorgestelde acties.

De verantwoordelijkheid voor de daadwerkelijke uitvoering van een actie licht bij de aangewezen uitvoerder. De KAM-manager is verantwoordelijk dat het managementteam beschikt over actuele informatie over de planning en de uitvoering van de maatregelen (zowel tijd als geld) zodat tijdig kan worden bijgestuurd.

Output

- 1 Per 'bijna' afwijkingen, klachten en incidenten een meldingsformulier.
- 2 Overzicht status acties.

Overzicht status acties

No.	Datum invoer	Behoort bij melding	Omschrijving actie	Soort	Uitvoerder	Planning:start - gereed	Budget	Status

4.3.1 'Management of change'

In de ISO 14001-norm wordt, in tegenstelling tot in de OHSAS 18001-norm de term 'management of change' niet gebruikt. Vergelijkbare procedures dienen er echter wel te zijn. De basis hiervoor ligt in artikel 4.3.1 over milieuaspecten:

De organisatie moet (een) procedure(s) vaststellen, implementeren en bijhouden om:
 a) de milieuaspecten te identificeren van haar activiteiten, producten en diensten, rekening houdend met geplande of nieuwe ontwikkelingen, of nieuwe of gewijzigde activiteiten, producten en diensten.

Het bovenstaande kan alleen worden gerealiseerd door de aanwezigheid van een 'management of change' procedure. Belangrijke criteria bij de beoordeling van de procedure zijn:

- Voor alle relevante wijzigingen wordt geanalyseerd of deze een milieueffect hebben. Dit betekent dat vooraf nagedacht wordt over alle mogelijke soorten wijzigingen en ook onderscheid is tussen wanneer er wel/niet een analyse wordt uitgevoerd.
- De beoordeling heeft voldoende diepgang c.q. wordt uitgevoerd door personen met verstand van zaken.
- In geval blijkt dat er milieueffecten zijn dat deze ook volgens de procedures in het managementsysteem worden behandeld.

De Management of Change procedure kan bij ProMetaal BV op de volgende manier worden ingevuld.

Procedure

Doel

Het tijdig identificeren en anticiperen op de milieueffecten die zijn verbonden aan voorgenomen wijzigingen in activiteiten, producten en diensten.

Scope

Wijzigingen die verband houden met:

- wijzigingen in de organisatie (zoals organisatiestructuur, personele wijzigingen, wijzigingen in functies en verantwoordelijkheden);
- wijzigingen in activiteiten (in geval nieuwe productiemethoden/machines worden ingezet; nieuwe grondstoffen/materialen worden gebruikt; wijzigingen worden aangebracht in gebouw en/of installaties);
- wijzigingen in producten en diensten (in geval nieuwe producten;
- wet- en regelgeving op het terrein van milieu en externe veiligheid geïdentificeerd volgens procedure X (op basis van art. 4.3.2 ISO 14001).

Werkwijze

In de volgende situaties wordt vooraf overwogen of er direct of indirect gevolgen zijn voor het milieu:

- investeringen in apparatuur met een vermogen van meer dan Kwh (voor zover het geen identieke vervanging is);
- bouwkundige en/of installatietechnische veranderingen;
- gebruik van nieuwe grondstoffen;
- wezenlijke veranderingen in het bedrijfsproces;
- veranderingen in de organisatie die betrekking hebben op kerntaken.

Een indirecte gevolg is bijvoorbeeld dat door veranderingen in de organisatie (b.v. vertrek van de KAM-manager) het risico bestaat dat procedures uit het milieumanagementsysteem niet meer worden uitgevoerd. Bij voorkeur worden wijzigingen met potentiële milieuaspecten vroegtijdig onderkend. Bijvoorbeeld omdat tijdig een melding kan worden gedaan bij de overheid of eventueel een vergunning aangevraagd.

De volgende aanpak wordt gevolgd:

- Alle situaties die overwogen moeten worden komen in de directie aan de orde. De directie informeert de KAM-manager over voorgenomen wijzigingen.
- De KAM-manager voert de analyse uit op de onderstaande punten.
- Opdrachten worden pas verstrekt nadat de analyse van de onderstaande punten is uitgevoerd (ingevuld wijzigingenformulier) en is gezorgd dat de uitvoering van de wijziging in overeenstemming is met het vastgelegde milieubeleid.
- Jaarlijks wordt een overzicht gemaakt van de wijzigingen die zijn overwogen met de conclusie.

De volgende punten worden geanalyseerd:

- Zijn er milieuaspecten verbonden aan de wijziging?
- Wat is de omvang van deze milieuaspecten en hoe verhouden deze zich ten opzichte van de bestaande situatie?
- Kunnen de wijzigingen worden doorgevoerd binnen de bestaande wet- en regelgeving, zo nee welke actie is nodig?
- Welke aandachtspunten punten zijn er voor het inkoopproces?
- Moeten er aanpassingen in het managementsysteem worde aangebracht (procedures/werkinstructies), zo ja welke?
- Voor de uitvoering van de vervolgacties wordt de procedure 'corrigerende en preventie acties' gebruikt.

Verantwoordelijkheden

De directie is verantwoordelijk voor het tijdig identificeren de potentiële wijzigingen. De KAM-manager is verantwoordelijk van de analyse.

Output

- 1 Ingevulde formulieren met wijzigingen analyse.
- 2 Overzicht van geanalyseerde wijzigingen met conclusie en eventuele vervolgactie.

Formulier analyse wijzigingen	No.	Titel wijziging:	Datum:
Omschrijving wijziging:			
Milieuaspecten			
Zijn aanpassingen in het managementsysteem nodig (procedures/werkinstructies), zo ja welke?			
Kunnen de wijzigingen worden doorgevoerd binnen de bestaande wet- en regelgeving, zo nee welke actie is nodig?			
Zijn er milieuaspecten verbonden aan de wijziging?			
Ingevuld door:			

Bijlage 7 Voorbeeld auditrapportage ProMetaal BV

Een van de uitkomsten van het project 'Nieuwe kansen vóór en dóór ISO 14001' is dat de meeste auditrapporten op dit moment niet de informatie bevatten die belangrijk is om vertrouwen in het ISO 14001certificaat te geven aan de overheid.

Dit voorbeeld auditrapport is bedoeld als start voor een discussie over de inhoud van een auditrapport dat geschikt is voor gebruik in relatie met de overheid.

concept 17 juni 2008

Certificatie-instelling ABC

**Rapportage ISO 14001 controle-audit
ProMetaal BV te Markerwaard
26-27 augustus 2007**

1 Inleiding

1.1 Organisatie en scope

ProMetaal BV is een metaalbewerkingsbedrijf gespecialiseerd in de ontwikkeling en productie van lagers. Toegepast in (diesel)motoren.

ProMetaal BV heeft een milieumanagementsysteem op basis van de ISO 14001-norm voor alle activiteiten op de locatie industrieweg 22 te Markerwaard. De basis voor het onderzoek is de volgende scope:

Organisatie:	ProMetaal BV te Markerwaard
Activiteit:	Ontwikkeling, productie en handel in lagers voor toepassing in onder andere motoren. Het betreft alle activiteiten van ProMetaal BV.

1.2 Opzet managementsysteem

ProMetaal BV heeft een geïntegreerd kwaliteits-, milieu- en arbomanagementsysteem en heeft certificaten voor ISO 9001, OHSAS 18001 en ISO 14001.

1.3 Bedrijfsbeschrijving

ProMetaal BV is sinds 2000 gevestigd aan de Industrieweg 22. Toen is een nieuw pand betrokken dat voor ProMetaal BV is ontwikkeld. Er werken 40 personen op fulltime basis, 35 personen in de productie. Er is een 40-urige werkweek. De belangrijkste processen zijn gericht op het snijden en verspanen van metaal. Voor het uitgloeien van het metaal is een gasgestookte installatie aanwezig. Er is een propaantank voor de gasvoorziening. Er is ook een handel in lagers. Deze worden op de locatie opgeslagen en gedistribueerd. Het transport is uitbesteed.

1.4 Commitment van de organisatie

In de beleidsverklaring is het volgende vastgelegd ten aanzien naleving van wet- en regelgeving en continue verbetering:

- Het KAM-beleid van ProMetaal BV is gericht op continue verbetering en het voorkomen van milieubelasting. Hiervoor wordt het beleid periodiek beoordeeld om ervoor te zorgen dat het relevant & passend voor de organisatie blijft. Algemeen is het besef doorgedrongen dat iedereen zich zal moeten inspannen om ten aanzien van kwaliteit, arbo en milieu een proces van verbetering op gang te brengen en in stand te houden.
- De directie van ProMetaal BV heeft als doelstelling het ontwikkelen van een economisch rendabel bedrijf, dat voldoet aan de voor haar geldende wet- en regelgeving en de voor haar sector geldende taakstellingen uit de Intentieverklaring Uitvoering Milieubeleid Metaal- en Elektrotechnische Industrie.

1.5 Aandachtspunten uit vorige audits

ProMetaal BV is ISO 14001-gecertificeerd sinds juni 2002. In 2005 heeft ABC het certificaat overgenomen. De laatste audit betrof een controleonderzoek op 14 juli 2006.

Conclusie was dat met uitzondering van de onderstaande punten werd voldaan aan de eisen uit de ISO 14001-norm en het geformuleerde milieubeleid wordt gerealiseerd. Uit het onderzoek is niets naar voren gekomen waaruit blijkt dat twijfel oproept over de naleving van wet- en regelgeving.

Naar aanleiding van het controleonderzoek zijn verbeteringen aangebracht in:

- Procedure ten aanzien van wijzigingen en vervanging van de KAM-coördinator bij afwezigheid.
- Wijze van berekening van energieverbruik in relatie tot productie en graaddagen.

In bijlage 5 is door ProMetaal BV opgestelde analyse van de afwijzingen opgenomen. De documenten zijn door ABC beoordeeld en goedgekeurd. Dit is gebeurd op basis van de toegestuurde informatie.

1.6 Wijzigingen in de organisatie ten opzichte van vorige audit

Voor het milieumanagementsysteem mogelijk relevante wijzigingen zijn:

- Uitbreiding van de werktijden (meer uren per dag / weekend)
- Vier nieuwe personeelsleden in de productieafdeling.

1.7 Relatie met bevoegd gezag

ProMetaal BV heeft een Wm-vergunning, de gemeente Markerwaard is bevoegd gezag. ProMetaal BV het ISO 14001-certificaat in de relatie met het bevoegd gezag. Audits worden vooraf aangekondigd bij het bevoegd gezag. Deze audit is op 10 november 2007 per email aangekondigd bij het bevoegd gezag. Er zijn door het bevoegd gezag geen aandachtspunten naar voren gebracht.

In 2006 heeft het bevoegd gezag / Gemeente Markerwaard aangegeven bij het invullen van het toezicht gebruik te willen maken van de resultaten van het milieumanagementsysteem. Het bevoegd gezag heeft het verzoek gedaan om tijdens audits en in de auditrapporten aandacht te geven aan de volgende onderwerpen:

- Aanwezigheid van geldige verplichte certificaten (bijvoorbeeld stookinstallatie; vloeistofdichte vloer en propaantank).
- Werking van procedures rond wijzigingen en meldingen.
- Voortgang energiebesparingsprogramma.
- Resultaten eigen beoordeling van wet- en regelgeving.

1.8 Doel van de audit

Uitvoering van een 2^e controleonderzoek. Doel is om vast te stellen dat:

- De procedures om te voldoen aan de ISO 14001-norm blijvend functioneren.
- Het geformuleerde milieubeleid wordt gerealiseerd.

Daarnaast is de audit gebruikt om in opdracht van ProMetaal BV antwoord te geven op een aantal specifieke vragen die relevant zijn voor het bevoegd gezag (zie 1.7).

2 Conclusie en afwijkingen

Dit hoofdstuk bevat een samenvatting en de eindconclusie die is gebaseerd op de bevindingen weergegeven in hoofdstuk 3.

Alternatief 1

Op basis van het onderzoek heeft CI een gerechtvaardigd vertrouwen in het voldoen van het milieumanagementsysteem van ProMetaal BV aan de eisen van de ISO 14001-norm en de realisatie van het door ProMetaal BV vastgelegde commitment ten aanzien van naleving en verbetering van milieuprestaties.

Alternatief 2

Op basis van het onderzoek kan worden geconcludeerd dat er geen bevindingen naar voren zijn gekomen die twijfels oproepen ten aanzien van het door ProMetaal BV voldoen aan de eisen van de ISO 14001-norm en het voldoen aan het commitment ten aanzien van naleving en verbetering van de milieuprestaties.

Bevindingen ten aanzien van specifieke onderzoeksvragen die ProMetaal BV heeft gesteld naar aanleiding van afspraken die met het bevoegd gezag zijn gemaakt over het gebruik van het ISO 14001-certificaat.

Tabel 1: Bevindingen ten aanzien van specifieke onderzoeksvragen (verwezen wordt naar de nummers uit tabel 1 uit hoofdstuk 3 met auditvragen, bevindingen en conclusies.

Specifieke onderzoeksvraag van de overheid	Bevinding
Zijn alle verplichte certificaten aanwezig	Alle verplichte certificaten zijn aanwezig (zie no. ...).
Werking procedures rond wijzigingen	Uit het overzicht van wijzigingen en de uitgevoerde beoordelingen blijkt dat procedure goed werkt. (zie no. ...).
Voortgang energiebesparings-programma	De doelstelling voor 2006 om het energieverbruik (gecorrigeerd voor productiegroei) met 8% terug te brengen is pas medio 2007 gerealiseerd door vertraging in de uitvoering van investeringen. Voor 2007 is verdere reductie met 4% gepland. Investeringen lopen achter (zie no.).
Resultaten eigen beoordeling wet- en regelgeving	Eigen beoordeling van wet- en regelgeving is consequent uitgevoerd. Er zijn geen overtredingen aan het licht gekomen. De uitvoering van verbeteringen aan de aanrijbeveiliging van de propaantank is in voorbereiding (zie no.)

Het milieumanagementsysteem heeft in de periode oktober 2006 - november 2007 op de meeste punten goed gefunctioneerd. ProMetaal BV heeft een systeem waarmee op efficiënte wijze de mogelijke risico's voor het milieu en de eisen uit wet- en regelgeving worden gesignaleerd en vervolgens beheerst.

In tabel 2 is een overzicht opgenomen van de afwijkingen en opmerkingen die uit de audit naar voren zijn gekomen.

Tabel 2: Overzicht afwijkingen en opmerkingen controleonderzoek november 2007

Norm par.	Zwaarte	Onderwerp	Afwijking
4.3.2	opm.	Identificatie wet- en regelgeving	Activiteitenbesluit is geïdentificeerd. Er is geen actie gepland om de gevolgen te analyseren. Zie no. 3.
4.3.3	B	Doelstellingen	Doelstellingen komen niet systematisch tot stand met het risico dat middelen niet optimaal worden ingezet. Onvoldoende middelen zijn ter beschikking om alle doelstellingen tijdig te realiseren. Zie no. 11, 12, 13 en 14.
4.4.7	B	Noodprocedures	Noodprocedure worden niet beproefd. Zie no. 17.
4.5.1	opm.	Monitoring	Verhoogde kans op fouten door ontbreken van kruiscontroles. Zie no. 18.
4.6	B	Directiebeoordeling	Niet alle onderwerpen worden in de directiebeoordeling aan de orde gesteld. Zie no. 20.

Tijdens de volgende audit zal worden gecontroleerd was er met de opmerkingen is gedaan. De afwijkingen in de categorie B worden binnen 6 maanden, schriftelijk gecontroleerd. De controle betreft zowel de oorzaak analyse van de afwijking, als de gekozen oplossing.

Onderscheid wordt gemaakt tussen A- of B-afwijkingen en opmerkingen. A-afwijkingen worden gegeven wanneer onderdelen van de norm ontbreken, niet zijn geïmplementeerd of wanneer op basis van feiten kan worden getwijfeld dat er structureel niet wordt voldaan aan de uitgangspunten vastgelegd in het milieubeleid. B-afwijkingen worden gegeven wanneer de borging ontbreekt en er risico bestaat dat in de toekomst het vastgelegde milieubeleid niet kan worden gerealiseerd. A-afwijkingen dienen te zijn opgelost voordat een certificaat wordt verstrekt of verlengd. Voor A-afwijkingen bij controles dient er uiterlijk binnen 2 maanden een goedgekeurd plan te zijn. Dit plan dient uiterlijk binnen 3 maanden te zijn uitgevoerd. Bij B-afwijkingen hoeft er geen plan te worden opgesteld. De afwijking dient uiterlijk binnen 6 maanden te zijn opgelost.

De CI bepaalt op basis van de ernst van de afwijking of de termijnen korter zijn dan aangegeven. Opmerkingen zijn suggesties om het systeem te verbeteren en hebben geen verdere gevolgen.

Toelichting

De in dit rapport geformuleerde conclusies zijn gebaseerd op een weloverwogen steekproef en de door het bedrijf verschaft informatie. Het feit dat het onderzoek is gebaseerd op steekproeven betekent dat geen absolute uitspraken kunnen worden gedaan. Het bedrijf heeft verklaard dat het alle vragen naar waarheid heeft beantwoord.

3 Auditvragen en bevindingen

Volgens de eerder aangegeven auditsystematiek wordt onderscheid gemaakt in de beoordeling van:

A De inhoud/opzet van procedures zodanig zijn dat deze voldoen aan de eisen van de ISO 14001-norm.

B Werking van de procedures: worden deze toegepast en leveren het gewenste resultaat.

Een controle audit is primair gericht op de werking van procedures. Bij een initiële beoordeling en een herbeoordeling wordt naast de werking ook de kwaliteit van de procedures, registraties in zijn geheel beoordeeld. Bij een controle-audit worden wel enkele procedures op inhoud/opzet beoordeeld. In de volgende tabel is door middel van **geel** de op 'werking' gerichte auditvragen te herkennen en door **blauw** de inhoud/opzet beoordeling. (Opmerking: in dit voorbeeld zijn alleen gele arceringen gebruikt)

Tabel 3: overzicht auditvragen, bevindingen en conclusie (- Afwijking / + Voldoet aan de norm en verbetering mogelijk / ++ Voldoet aan de norm en is goed traceerbaar en gedocumenteerd)

No.	Norm paragr	Onderwerp /registratie /procedure	Auditvraag / steekproef	Wijze van beoordeling /steekproef /bevinding	Conclusie (- / + / ++)
1	4.3.1	Overzicht wijzigingen 1	Is overzicht compleet? (overzicht x.1 d.d. 13 okt 08) Steekproef: investeringen	Op het overzicht staan over het laatste jaar zes wijzigingen. Gevraagd is naar investeringen in deze periode deze zijn er niet geweest. Dit is aangetoond door boekhouding. Bij een rondgang door de organisatie zijn geen andere wijzigingen geconstateerd.	++ Wijzigingen worden consequent bijgehouden
2	4.3.1	Overzicht wijzigingen 2	Is beoordeling wijziging conform procedure? Steekproef: no. 5 op overzicht: andere afvalverwerker metaal	Formulier en analyse is volledig. Milieuaspecten zijn overwogen. Ook contract met afvalverwerker beoordeeld. Milieuaspecten zijn vastgelegd.	++ Volledige analyse heeft plaatsgevonden
3	4.3.2	Overzicht wet- en regelgeving	Is het actueel? Steekproef: gebruik informatie van branche.	Laatste versie is van 1 febr. 2006 (zie bijlage). Het Activiteitenbesluit is daar niet op vermeld. Overzicht wijzigingen branche is beschikbaar en bevat geen onderwerpen relevant voor ProMetaal.	+ Opmerking: Activiteitenbesluit is bekend, overzicht is niet aangepast. Er is nog geen planning voor analyse van gevolgen van Activiteitenbesluit.
4	4.5.2	Beoordeling naleving wettelijke eisen	Heeft beoordeling volgens procedure plaatsgevonden? Steekproef: opslag gevaarlijke stoffen	Rapportage op basis van procedure 5.3 is beschikbaar. Voor alle eisen is naleving intern beoordeeld en goed bevonden. Opmerking opgenomen ten aanzien van opslag gevaarlijke stoffen. Aantal keren was hoeveelheid te groot. Maatregelen zijn genomen. Steekproef: Om problemen bij opslag te voorkomen zijn	++

No.	Norm paragr	Onderwerp /registratie /procedure	Auditvraag / steekproef	Wijze van beoordeling /steekproef /bevinding	Conclusie (- / + / ++)
				hoeveelheden tijdelijk teruggebracht. Ruimte is uitgebreid. Gegevens zijn goed gedocumenteerd en terug te vinden.	
5	4.4.3	Communicatie / Ingekomen correspondentie van overheid	Is er communicatie met de overheid geweest die gevolgen heeft voor managementsysteem	Map bevat brief (d.d. 1 juni 07) met eis tot verbetering aanrijbeveiliging propaantank. Check bij KAM- coördinator (KC) of dit alle correspondentie is. KC meldt dat er ook brief is geweest over Activiteitenbesluit en wijziging contactpersoon. Deze is niet gefiled en was moeilijk te traceren.	+ Opmerking: alle correspondentie met bevoegd gezag opnemen in overzicht en map
6	4.4.3	Communicatie / Klachten	Zijn er klachten ingediend.	Overzicht klachten en vraag aan KC: er zijn geen klachten ingediend.	++
7	4.4.3	Communicatie / uitgaande correspondentie met overheid	Is alle relevante informatie aan de overheid verstrekt?	Beoordeeld is het overzicht van aan de overheid verstrekte informatie. Alle overeengekomen rapportages zijn verstrekt. Er zijn geen wijzigingen/incidenten geweest die moeten worden gemeld.	++
8	4.5.3	Corrigerende maatregelen	Worden bij tekortschieten naleving eisen uit wet- en regelgeving adequate maatregelen genomen? Steekproef: bijwerken vloestofdichte vloer.	Voor alle tekortkomingen wordt in registratie 5.3 een vervolgactie geformuleerd. Uit rapportage (zie 6) blijkt dat vloer niet tijdig is bijgewerkt. Beoordeeld is of en welke corrigerende maatregelen zijn genomen. Verantwoordelijkheid voor melden beschadigingen is bij personeel in de fabriek gelegd. Daarnaast frequentere controle door KC.	++
9	4.5.3	Corrigerende maatregelen	Worden afwijkingen uit interne audits opgevolgd? Steekproef: Afwijkingen uit laatste interne audit, vervolg actie 3 ^e afwijking	In laatste interne audit zijn drie afwijkingen en/of verbetermogelijkheden gesignaleerd. Deze zijn alle in overzicht van corrigerende maatregelen opgenomen met vervolgacties. Bij derde afwijking (te volle afvalcontainer) zijn maatregelen genomen.	++
10	4.5.2	Beoordeling naleving wettelijke eisen	Zijn alle wettelijk vereiste certificaten aanwezig?	Alle vereiste certificaten zijn aanwezig en zijn verstrekt door een daarvoor erkende instelling (zie overzicht bijlage)	++

No.	Norm paragr	Onderwerp /registratie /procedure	Auditvraag / steekproef	Wijze van beoordeling /steekproef /bevinding	Conclusie (- / + / ++)
11	4.3.3	Doelstellingen/jaarplan	Is realisatie doelstellingen 2006 geëvalueerd.	Is onderwerp geweest bij directiebeoordeling. In verslag directiebeoordeling staat dat doelstellingen niet zijn gerealiseerd. Er zijn geen consequenties verbonden aan niet behalen van alle doelstellingen.	- Corrigerende maatregelen met betrekking tot het behalen van doelstellingen ontbreken.
12	4.3.3	Doelstellingen/jaarplan	Zijn doelstellingen voor 2007 geformuleerd conform beleid	Niet voor alle milieuaspecten zijn doelstellingen geformuleerd. Het is onduidelijk wat daarbij de overwegingen zijn. Geen rekening is gehouden met de doelstellingen uit het convenant van de metalectro industrie met VROM	- Onderbouwing van doelstellingen ontbreekt, de relatie met de geïnventariseerde milieuaspecten is onduidelijk
13	4.3.3	Doelstellingen/Jaarplan	Verloopt uitvoering jaarplan 2007 volgens planning? Steekproef:	KC gevraagd om stand van zaken te geven per punt. Ingegaan is op doelstelling 3: warmteterugwinning bij uitgloeingsproces. Deze is niet gerealiseerd. Oorzaak is te laat begin van verbeteringsproces en ontbreken van budget.	- Toegewezen middelen en verantwoordelijken onvoldoende om alle plannen tijdig uit te voeren.
14	4.3.3	Doelstellingen/Jaarplan	Wordt energiebesparingsplan volgens planning uitgevoerd.	Er is een energiebesparingsplan voor de periode 2005-2010 met als doel in deze periode het verbruik met 15% te reduceren. Er is geen compleet inzicht in de energieverbruikers en besparingsopties zodat de vraag is of de juiste maatregelen zijn gekozen. Jaarlijks wordt het plan verder ingevuld. Voor 2006 zijn vijf maatregelen gepland met als doel het verbruik met 8% terug te brengen. De realisatie van de maatregelen is vertraagd zodat het verbruik ongeveer gelijk is gebleven. De productie is licht gestegen.	- Plan is niet gebaseerd op goede afweging van mogelijke verbeteropties. - Toewijzing van middelen is niet goed geregeld.
15	4.4.2	Bekwaamheid en training	Zijn werknemers op de hoogte van beleid en instructies? Steekproef: twee nieuwe werknemers	Beide zijn op de hoogte van relevante instructie (scheiding afval; vloeistofdichte vloer; noodprocedures; e-besparing en mobiliteitsprogramma).	++
16	4.4.6	Beheersing van de werkzaamheden	Wordt procedure bedrijfsronddgang gevolgd?	Bedrijfsrondgangen zijn wekelijks uitgevoerd door wisselende personen. Verschillende good-housekeeping maatregelen worden beoordeeld. Rapportages zijn beoordeeld. Gemiddeld komen 1-2 aandachtspunten naar voren. Deze worden direct opgelost en vastgelegd bij corrigerende maatregelen.	++
17	4.4.7	Vorbereid zijn en reageren op noodsituaties	Worden noodprocedures geoefend.	Bij navraag blijkt dat noodprocedures niet zijn geoefend.	- Noodprocedures zijn niet geoefend.

No.	Norm paragr	Onderwerp /registratie /procedure	Auditvraag / steekproef	Wijze van beoordeling /steekproef /bevinding	Conclusie (- / + / ++)
18	4.5.1	Monitoring en meting	Is wijze waarop monitoring moet worden uitgevoerd zodanig dat er representatieve en betrouwbare informatie is? Steekproef: afval	Beoordeeld zijn de herkomst van de cijfers in het jaarlijkse milieuverslag over het geproduceerde afval. Al het afval wordt afgevoerd door professionele afvalverwerkers. De cijfers zijn gebaseerd op de in rekening gebracht gewicht. Facturen zijn gecontroleerd en de wijze van verwerking in excel-sheet.	+ Kans op fouten (vergeten facturen en/of verkeerd overnemen van gegevens) door het ontbreken van kruiscontrole.
19	4.5.5	Interne audits	Is intern auditprogramma uitgevoerd volgens procedure. Steekproef: voorlaatste interne audit	Er is volgens planning sinds vorige audit tweemaal een interne audit uitgevoerd. Externe persoon heeft audit uitgevoerd en is gekwalificeerd. Auditverslag geeft goed beeld van onderzochte punten.	++
20	4.6	Directiebeoordeling	Is directiebeoordeling 2006 volgens procedure uitgevoerd?	Op 15 februari 2007 is de directiebeoordeling over 2006 uitgevoerd. Uit het verslag blijkt niet dat de resultaten van interne audits zijn besproken.	- Niet alle relevante punten zijn aantoonbaar tijdens de directiebeoordeling besproken.

4 Aanpak en uitvoering audit

4.1 Uitgangspunten

De audit wordt uitgevoerd op basis van de RvA accreditatie en het ISO 14001 certificatiesysteem van SCCM.

4.2 Samenstelling auditteam

De audit is op 26-27 november 2007 uitgevoerd door Jan van Gaal. De heer J. van Gaal heeft audits bij ProMetaal BV uitgevoerd in: 2005 en 2006. In bijlage 1 is het CV van de auditor opgenomen.

Het betrof een controleonderzoek gecombineerd voor ISO 9001 en ISO 14001. In totaal is 2 dagen besteed (inclusief voorbereiding en rapportage). Op de locatie is 1,5 dag besteed. De beschikbare tijd is voor circa 50% besteed aan ISO 14001.

Voor het bepalen van de tijdsbesteding is ProMetaal BV gekwalificeerd als 'Low'. Op basis van het aantal werknemers is de tijdsbesteding voor een ISO 14001-audit 1-1,5 dag (inclusief rapportage). Voor het bepalen van de tijdsbesteding is gebruik gemaakt van de systematiek zoals beschreven in het SCCM Certificatiesysteem Milieumanagementsystemen volgens ISO 14001, bijlage 4.

4.3 Auditsystematiek

Bij elk controleonderzoek bij ProMetaal worden de volgende punten beoordeeld:

- Uitvoering van maatregelen naar aanleiding vorige audit.
- Correspondentie met bevoegd gezag (in en uit).
- Klachten (nieuw en evt. behandeld).
- Wijzigingen (technisch, organisatorisch etc.).
- Eigen beoordeling van naleving wet- en regelgeving.
- Interne audits.
- Directiebeoordeling.
- Energiebesparingsprogramma
- Actualiteit verplichte certificaten.

Voor elk van de bovenstaande onderdelen wordt de meeste actuele registratie (voor zover aanwezig) ingezien en beoordeelt of deze aan de eisen voldoet. Vervolgens wordt op onderdelen een controle uitgevoerd.

Bij elk onderzoek wordt voor een van de milieuaspecten waarvoor kwantitatieve gegevens worden bijgehouden het meet- en registratiesysteem beoordeeld.

Daarnaast wordt bij elke controle een aantal normelementen getoetst. De onderwerpen worden tijdens de audit gekozen en is afhankelijk van de bevindingen uit de vaste onderdelen. Uitgangspunt is dat alle normelementen in een driejaarlijkse cyclus terugkomen.

De beoordeling van de ISO 14001 en ISO 9001 audit loopt door elkaar.

4.4 Audit opzet

Voor ProMetaal BV is tijdens deze audit de heer Piet Jansen (KAM-coördinator) het centrale aanspreekpunt geweest. Deze heeft de gevraagde informatie toegankelijk gemaakt en daar waar nodig toegelicht. In aanvulling hierop is informatie verzameld door:

- Rondgang door het bedrijf waarbij bij twee nieuwe medewerkers zijn geïnterviewd.
- Gesprek met de KAM-coördinator (als directievertegenwoordiger).

Bijlage 1 CV auditor

Naam Jan van Gaal

Geboortejaar 1953

Opleiding

- Middelbaar HBS (diploma 1971)
- Vervolg HTS-werktuigbouw (diploma 1976)
- Relevante cursussen Diverse vaktechnische cursussen metaalbewerking, lassen etc.;
IBW kwaliteitsmanagement; ISO 14001-NEN; audit en lead-auditorcursus ISO 9001 Lloyds; HVK

Werkervaring samengevat

- 1976 - 1992: gewerkt voor diverse bedrijven in de metaal- constructiesector als projectleider, calculator, afdelingsmanager.
- 1992-1998: gewerkt als KAM-manager in metaal- en bouwgerelateerde bedrijven.
- 1998- heden: adviseur, auditor en lead-auditor voor diverse certificatie-instellingen

Auditervaring

- Interne audits: 1985-1992 circa 2x per jaar als auditor ISO 9001
1992-1998 gemiddeld circa 8x /jaar bij gecombineerde ISO 9001 en ISO 14001 audits
- Externe audits: 1998-heden: gemiddeld 70 auditdagen/jaar. Voornamelijk lead-auditor.

Specifieke ervaring

- Toeleveranciers automobielenindustrie
- Offshore

Bijlage 2 Auditprogramma

26 november 2008					
Begin-tijd	Eindtijd	Omschrijving	Onderwerpen	Aanwezigen	Plaats
9.00	9.30	Opening	- Auditprogramma - Procedure afhandeling bevindingen - Wijzigingen - Klachten - Relatie overheid	KAM- coördinator Directie vertegenwoordiger	Spreekkamer
9.30	10.15	Documentatie	- Opvolging afwijkingen vorige audit - Interne audits - Resultaten bedrijfsrondgang - Registratie wijzigingen	KAM-coörd.	Spreekkamer
10.15	11.00	Bedrijfsrondgang	- Wijzigingen - Bedrijfsrondgang - Opleiding	KAM-coörd Nieuwe pers.leden	Fabriek
11.00	12.30	Beoordeling werking procedures	- Wet- en regelgeving - Communicatie	KAM-coörd.	Spreekkamer
12.30	13.00	Lunch		KAM-coörd.	Spreekkamer
13.00	16.30	Beoordeling werking procedures	- Doelstellingen en programma - Monitoring -	KAM-coörd.	Spreekkamer
16.30	17.00	Afsluiting Dag 1	Samenvatting 1 ^e bevindingen en programma dag 2	KAM-coörd.	Spreekkamer
27 november 2008					
9.00	10.00	Interview directievertegenwoordiger	- Directiebeoordeling - Energiebesparings-plan	Directievert.	Spreekkamer
10.00	12.00	Beoordeling werking procedures	- Interne audit - Corrigerende maatregelen	KAM-coörd.	Spreekkamer
12.00	12.30	Vorbereiding afsluiting		-	Spreekkamer
12.30	13.00	Afsluiting	- Bevindingen	KAM-coörd. / Directie vert.	Spreekkamer

Bijlage 3 Overzicht van wet- en regelgeving waarvan eisen zijn geïdentificeerd

Wetgeving

- Wet Milieubeheer / milieuvergunning
- Wvo

Besluiten en richtlijnen

- Bouwbesluit
- Oplosmiddelenbesluit
- PGS 15
-

Bijlage 4 Aanwezige externe certificaten

Onderwerp	Scope	Afgegeven door	Geldig tot
- Stek			
- Vloestofdichte vloer	Productie hal		
- Propaantank			

Bijlage 5 Analyse afwijkingen controleaudit november 2006

Bevinding	Analyse ProMetaal	Maatregel ProMetaal
Bij aanschaf nieuwe vorkheftruck heeft geen milieuanalyse plaatsgevonden	Is gebeurd in periode dat KAM-coördinator ziek was. Vervangingsregeling werkt niet op dit onderdeel.	Procedure is aangepast en er is structureel oplossing voor vervanging KAM-coördinator.
Berekening energieverbruik op basis van productie en graaddagen is niet reproduceerbaar	Methode is niet vastgelegd en daardoor kwetsbaar voor fouten en niet overdraagbaar.	Wijze van berekening is vastgelegd.